

Nr 40

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 23 februari 1956 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 88, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning om ändrad lydelse av 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt.

Beträffande *propositionens huvudsakliga innehåll* må här anföras följande. Propositionen grundar sig på 1955 års statsskatterevisions betänkande med förslag till nya skatteskalor (SOU 1955: 48) och avser en sänkning av den statliga inkomstskatten för fysiska personer med verkan från och med den 1 januari 1957.

Skattesänkningen, vars tyngdpunkt är förlagd till de mindre inkomsttagarna, föreslås komma till stånd genom jämkningar av skatteskalorna i överensstämmelse med statsskatterevisions alternativ R 2, vilket kan beräknas medföra ett skattebortfall av 375 miljoner kronor årligen.

Det ovannämnda *författningsförslaget* är av följande lydelse.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt.

Härigenom förordnas, att 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

10 §.

1 mom. Statlig inkomstskatt — — — angivna grundbelopp.

För skattskyldig, som åtnjuter ortsavdrag med belopp som beräknats

¹ Senaste lydelse av 10 § 1 mom. se 1952: 406

enligt 8 § 1 mom. andra stycket och som varit här i riket bosatt under hela eller någon del av beskattningsåret, utgör grundbeloppet:

när den beskattningsbara inkomsten icke överstiger 8 000 kronor: 11 procent av den beskattningsbara inkomsten;

när den beskattningsbara inkomsten överstiger

8 000	men icke	10 000	kr:	880	kr för	8 000	kr och	17 %	av återstoden;
10 000	»	12 000	» :	1 220	»	10 000	»	21 %	» ;
12 000	»	16 000	» :	1 640	»	12 000	»	27 %	» ;
16 000	»	20 000	» :	2 720	»	16 000	»	31 %	» ;
20 000	»	30 000	» :	3 960	»	20 000	»	37 %	» ;
30 000	»	40 000	» :	7 660	»	30 000	»	43 %	» ;
40 000	»	60 000	» :	11 960	»	40 000	»	48 %	» ;
60 000	»	100 000	» :	21 560	»	60 000	»	54 %	» ;
100 000	»	150 000	» :	43 160	»	100 000	»	59 %	» ;
150 000			:	72 660	»	150 000	»	65 %	» .

För annan i detta moment avsedd skattskyldig än i föregående stycke sägs utgör grundbeloppet:

när den beskattningsbara inkomsten icke överstiger 4 000 kronor: 11 procent av den beskattningsbara inkomsten;

när den beskattningsbara inkomsten överstiger

4 000	men icke	6 000	kr:	440	kr för	4 000	kr och	17 %	av återstoden;
6 000	»	8 000	» :	780	»	6 000	»	22 %	» ;
8 000	»	10 000	» :	1 220	»	8 000	»	25 %	» ;
10 000	»	12 000	» :	1 720	»	10 000	»	28 %	» ;
12 000	»	16 000	» :	2 280	»	12 000	»	32 %	» ;
16 000	»	20 000	» :	3 560	»	16 000	»	36 %	» ;
20 000	»	30 000	» :	5 000	»	20 000	»	41 %	» ;
30 000	»	40 000	» :	9 100	»	30 000	»	45 %	» ;
40 000	»	60 000	» :	13 600	»	40 000	»	49 %	» ;
60 000	»	100 000	» :	23 400	»	60 000	»	54 %	» ;
100 000	»	150 000	» :	45 000	»	100 000	»	59 %	» ;
150 000			:	74 500	»	150 000	»	65 %	» .

Ändå att — — — denna inkomstdel.

Med familjestiftelse — — — ekonomiska intressen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1957; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1957 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1957 eller tidigare år.

Till utskottet har hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

I) de likalydande motionerna I: 535 av herr *Birke m. fl.* och II: 683 av herr *Hjalmarson m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 88 måtte

1) antaga följande

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947
(nr 576) om statlig inkomstskatt.

Härigenom förordnas, att 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

10 §.

1 mom. Statlig inkomstskatt — — — angivna grundbelopp.

För skattskyldig, som åtnjuter ortsavdrag med belopp som beräknats enligt 8 § 1 mom. andra, tredje och fjärde styckena och som varit här i riket bosatt under hela eller någon del av beskattningsåret, utgör grundbeloppet:

när den beskattningsbara inkomsten icke överstiger 8 000 kronor: 10 procent av den beskattningsbara inkomsten;

när den beskattningsbara inkomsten överstiger:

8 000 men icke	12 000 kr:	800 kr för	8 000 kr och 14 % av återstoden;
12 000 » »	16 000 » :	1 360 » »	12 000 » » 18 » » » ;
16 000 » »	20 000 » :	2 080 » »	16 000 » » 23 » » » ;
20 000 » »	25 000 » :	3 000 » »	20 000 » » 28 » » » ;
25 000 » »	30 000 » :	4 400 » »	25 000 » » 33 » » » ;
30 000 » »	40 000 » :	6 050 » »	30 000 » » 38 » » » ;
40 000 » »	60 000 » :	9 850 » »	40 000 » » 43 » » » ;
60 000 » »	100 000 » :	18 450 » »	60 000 » » 48 » » » ;
100 000 » »	150 000 » :	37 650 » »	100 000 » » 53 » » » ;
150 000 » »	200 000 » :	64 150 » »	150 000 » » 58 » » » ;
200 000	:	93 150 » »	200 000 » » 63 » » » .

För annan i detta moment avsedd skattskyldig än i föregående stycke sägs utgör grundbeloppet:

när den beskattningsbara inkomsten icke överstiger 4 000 kronor: 10 procent av den beskattningsbara inkomsten;

när den beskattningsbara inkomsten överstiger:

4 000 men icke	6 000 kr:	400 kr för	4 000 kr och 14 % av återstoden;
6 000 » »	8 000 » :	680 » »	6 000 » » 18 » » » ;
8 000 » »	10 000 » :	1 040 » »	8 000 » » 22 » » » ;
10 000 » »	12 000 » :	1 480 » »	10 000 » » 26 » » » ;
12 000 » »	16 000 » :	2 000 » »	12 000 » » 30 » » » ;
16 000 » »	20 000 » :	3 200 » »	16 000 » » 34 » » » ;
20 000 » »	30 000 » :	4 560 » »	20 000 » » 38 » » » ;
30 000 » »	40 000 » :	8 360 » »	30 000 » » 42 » » » ;
40 000 » »	60 000 » :	12 560 » »	40 000 » » 46 » » » ;
60 000 » »	100 000 » :	21 760 » »	60 000 » » 50 » » » ;
100 000 » »	150 000 » :	41 760 » »	100 000 » » 55 » » » ;
150 000 » »	200 000 » :	69 260 » »	150 000 » » 60 » » » ;
200 000	:	99 260 » »	200 000 » » 65 » » » .

Ändå att — — — denna inkomstdel.

Med familjestiftelse — — — ekonomiska intressen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1957; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1957 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1957 eller tidigare år.

2) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte skyndsamt företaga en utredning rörande frågan om ett återinförande av barnavdragen vid beskattningen och om en förbättring av förvärvsavdraget för gift kvinna samt för riksdagen framlägga de förslag utredningen kan föranleda;

3) uttala, att statsbidragen till kommuner bör utformas så, att kommunernas intresse av sparsamhet i förvaltningen i största möjliga utsträckning främjas, ävensom att övriga åtgärder bör vidtagas, vilka kan vara ägnade att nedbringa kommunernas utdebiteringsbehov;

4) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte, efter härom företagen utredning, för 1957 års riksdag framlägga förslag om en indexreglering av dels ortsavdragen, dels skatteskalornas skiktintervaller för den beskattningsbara inkomsten.

II) de likalydande motionerna I: 536 av herrar *Öhman* och *Norling* samt II: 681 av herr *Hagberg m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 88 samt beaktande av vad som i motionerna utvecklats,

1) uttalar att de ortsavdrag, som gäller vid statlig och kommunal inkomstbeskattning, successivt för hela landet och inom en tidrymd av tre år höjs till 5 200 kr. för gift samt ensamstående med försörjningsplikt och till 2 600 kr. för övrig ensamstående;

2) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om sådan komplettering av direktiven för de sakkunniga för höjning av de kommunala ortsavdragen, att förslag i enlighet med vad som yrkats under punkt 1 blir utformat till sådan tidpunkt, att det kan föreläggas 1957 års riksdag för beslut;

III) de likalydande motionerna I: 537 av herr *Ohlön m. fl.* och II: 682 av herr *Ohlön m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 88 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att behov föreligger av en samlad översyn genom en parlamentariskt sammansatt utredning med uppgift att framlägga en plan för fullföljande av årets skattereduktion genom successiva skattelättnader de närmaste åren, och att denna utredning arbetar så snabbt, att en proposition kan föreläggas nästa års riksdag»; ävensom

IV) motionen II: 680 av herr *Sjölin*, vari hemställts,

»1) att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 88 med förslag till nya skalor för bestämmande av statlig inkomstskatt för fysiska personer måtte besluta — beträffande gift skattskyldig — fastställa procenttalet för beskattningsbara inkomster mellan 8 000 och 10 000 kronor till 16, för inkomster mellan 12 000 och 16 000 kronor till 26, för inkomster mellan 20 000 och 30 000 kronor till 36 och för inkomster mellan 30 000 och 40 000 kronor till 42 samt — för annan skattskyldig — fastställa procenttalet för beskattningsbara inkomster mellan 4 000 och 6 000 kronor till 16, för inkomster mellan 6 000 och 8 000 kronor till 21 och för inkomster mellan 20 000 och 30 000 kronor till 40, i samtliga fall innebärande en sänkning i jämförelse med Kungl. Maj:ts förslag med en enhet, samt

2) att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till erforderlig författningstext».

Till behandling i detta sammanhang har utskottet jämväl upptagit följande vid riksdagens början väckta, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 21 av fru *Wallentheim m. fl.* och II: 28 av fru *Eriksson* i Stockholm *m. fl.*, vari hemstälts,

a) att riksdagen måtte besluta sådan ändring i förordningen om statlig inkomstskatt att Ortsavdragen för ensamstående, som har vårdnaden om barn under 16 år, blir lika stora som för gifta skattskyldiga, samt

b) att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att utredningen om de kommunala Ortsavdragen m. m. måtte meddelas direktiv att pröva frågan om motsvarande ändringar i fråga om den kommunala beskattningen;

2) de likalydande motionerna I: 293 av herr *Ohlon m. fl.* och II: 224 av herr *Ohlin m. fl.*, vari bl. a. hemstälts, att riksdagen måtte besluta

a) att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning angående en ökad rättvisa vid avvägningen av beskattningen mellan barnfamiljer och övriga genom införande av barnavdrag vid inkomstbeskattningen, samt

b) att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att frågan om höjning av förvärvsavdraget i syfte att minska sambeskattningseffekten utredes skyndsamt, så att förslag snarast kan föreläggas riksdagen;

3) de likalydande motionerna I: 294 av fru *Gärde Widemar* och fru *Hamrin-Thorell* samt II: 242 av fröken *Elmén* och herr *Wedén*, vari hemstälts, »att riksdagen måtte besluta sådan ändring i förordningen om statlig inkomstskatt och kommunalskattelagen, att hustru, vilken redovisat inkomst av rörelse eller arbetsinkomst, som redovisats under inkomst av tjänst eller tillfällig förvärvsverksamhet, medges avdrag vid såväl den statliga som den kommunala taxeringen med högst 1 000 kronor, samt därutöver att den, som haft hemmavarande barn, för vilket rätt till allmänt barnbidrag förelegat, vid taxeringen till såväl statlig som kommunal inkomstskatt medges

ytterligare avdrag med hälften av arbets- eller rörelseinkomsten, dock högst tillhopa 3 000 kronor»;

4) de likalydande motionerna I: 295 av fru *Gärde Widemar m. fl.* och II: 244 av herr *Gustafson* i Göteborg *m. fl.*, vari hemställt, »att riksdagen ville besluta sådan ändring av gällande bestämmelser att ogift skattskyldig (varmed jämställes änka, änking eller frånskild) med hemmavarande barn och förvärvsarbete utanför hemmet i beskattningshänseende jämställes med sådan skattskyldig som haft husföreståndarinna, samt att det högre ortsavdraget för ensamstående med barn får åtnjutas till dess barnet fyllt 18 år såvida barnet icke dessförinnan förskaffat sig egen deklarationspliktig inkomst samt att vederbörande utskott måtte utarbeta erforderlig lagtext»;

5) de likalydande motionerna I: 301 av fröken *Ranmark m. fl.* och II: 230 av fru *Eriksson* i Stockholm, vari hemställt, »att riksdagen måtte besluta att redan nu tillgodose barnfamiljerna genom en större skattelindring än för övriga alternativt genom ett skatteavdrag av 60 kr. per barn eller genom att medge familjer med två eller flera barn ett extra kommunalt ortsavdrag och detta intill dess frågan om lättnader i barnfamiljernas ekonomiska ställning i sin helhet prövats»;

6) de likalydande motionerna I: 443 av herrar *Ebbe Ohlsson* och *Magnusson* samt II: 572 av herr *Agerberg m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen måtte antaga följande

a) *Förslag*
till

lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Härigenom förordnas, att 46 § 3 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 samt anvisningarna till 20 § punkt 2 samma lag skola erhålla följande ändrade lydelse.

46 §.

3 mom. Har gift kvinna, som levt tillsammans med sin man och under större delen av beskattningsåret varit här i riket bosatt, under året haft inkomst av jordbruk, som hon själv bedrivit, eller av rörelse eller eget arbete, må hon, i den mån sådan hennes inkomst därtill förslår, i hemortskommunen åtnjuta avdrag med 300 kronor.

Har gift man, som levt tillsammans med sin hustru och under större delen av beskattningsåret varit här i riket bosatt, under året haft inkomst av jordbruksfastighet eller rörelse och har den skattskyldiges hustru utfört arbete i förvärvskällan till ett värde av minst 300 kronor, må mannen, i den mån inkomsten i förvärvskällan därtill förslår, i hemortskommunen åtnjuta avdrag med 300 kronor.

Avdrag enligt detta moment må icke för makarna tillsammans överstiga 300 kronor.

Anvisningar

till 20 §.

2. Från föreskriften om att skattskyldig ej må avdraga värdet av arbete, som i hans förvärvsverksamhet utförts av andre maken, föreligger såsom framgår av 46 § 3 mom. i vissa fall undantag i fråga om arbete, som utförts av gift kvinna.

Hemmavarande barn — — — 51 §.

Frågan om — — — 65 §).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1957; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1957 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1957 eller tidigare år.

b) Förslag

till

*förordning om ändring i förordningen den 26 juli 1947 (nr 576)
om statlig inkomstskatt.*

Härigenom förordnas, att 4 § 2 mom. förordningen den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt skall erhålla följande ändrade lydelse.

4 §.

2 mom. Har gift kvinna, som levt tillsammans med sin man och under större delen av beskattningsåret varit här i riket bosatt, under året haft inkomst av jordbruk som hon själv bedrivit eller av rörelse eller eget arbete, må hon, i den mån sådan hennes inkomst därtill förslår, åtnjuta avdrag med 300 kronor eller, om hon haft hemmavarande barn för vilket rätt till allmänt barnbidrag förelegat, med 300 kronor jämte 10 procent av nämnda inkomst, sammanlagt dock högst med 1 000 kronor.

Har gift — — — 300 kronor.

Avdrag enligt — — — 1 000 kronor.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1957; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1957 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1957 eller tidigare år.

7) de likalydande motionerna I: 446 av fröken *Andersson* och II: 573 av herr *Cassel*, vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta att skattskyldig,

som försörjer barn för vilket barnbidrag utgår, skall erhålla ett med 1 000 kronor för varje sådant barn förhöjt ortsavdrag samt att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderlig lagtext».

Såvitt avser de likalydande motionerna I: 293 och II: 224 har utskottet i detta betänkande upptagit endast de yrkanden, som ovan återgivits. Övriga i sistnämnda motioner framställda yrkanden behandlas av utskottet i andra sammanhang.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framställda yrkandena — i de delar motionerna blir föremål för behandling i detta betänkande — får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I: 294, I: 295, I: 446, I: 536, II: 28, II: 224, II: 230, II: 572, II: 680, II: 682 och II: 683.

Propositionen

Av statsrådsprotokollet i ärendet inhämtas bland annat följande.

I den till 1955 års statsverksproposition fogade finansplanen berördes möjligheterna att genomföra vissa lättnader i den statliga direkta beskattningen. Det förutskickades därvid, att förslag om en förenkling av deklarationsreglerna för flertalet inkomsttagare avsågs att föreläggas 1955 års riksdag samt att denna förenkling komme att innebära en icke oväsentlig skattelättnad, särskilt för mindre inkomsttagare. Sådant förslag har sedermera framlagts och jämväl av riksdagen antagits. Dessa ändringar i beskattningsreglerna har, såvitt angår preliminärskatteuppbörden, vunnit tillämpning från och med den 1 januari 1956 och beräknas sammanlagt komma att medföra ett bortfall av statlig inkomstskatt å 114 milj. kronor årligen.

I 1955 års finansplan anfördes vidare att kalkylerna för budgetåren 1956/57 och 1957/58 syntes ge en antydan om att de statsfinansiella förhållandena kunde komma att lämna utrymme för en viss ytterligare skattesänkning. Under förutsättning av en försiktig utgiftspolitik och såframt de samhällsekonomiska förhållandena icke lade hinder i vägen ställdes också i utsikt att förslag till en allmän skattesänkning med tyngdpunkten förlagd till de mindre inkomsttagarna skulle föreläggas 1956 års riksdag.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 februari 1955 tillkallades två sakkunniga, numera landskamreraren *Sten Wilkens* och revisionsintendenten *Sture Lundell*, med uppdrag att, såsom en särskild sektion inom 1950 års skattelagssakkunniga, utreda frågan om en allmän sänkning av den statliga inkomstskatten för fysiska personer.

I direktiven för de sakkunniga framhöll dåvarande chefen för finansdepartementet, att utredningen borde få rent teknisk karaktär och klarlägga de olika möjligheterna att genom ändring av skatteskalorna genomföra den avsedda skattesänkningen. Vid utredningen borde framläggas olika alterna-

tiv, varvid tyngdpunkten för skattesänkningen skulle läggas på de mindre inkomsttagarna. Ett av utredningens alternativ borde bli ett förslag innebärande — med relativt sett större skattelättnad för de mindre inkomsttagarna — en sådan sänkning av statsskatten som innebar ett skattebortfall motsvarande vad som skulle föräntas av en minskning av den nuvarande uttagningsprocenten från 110 till 100. Detta skulle medföra att det totala skatteuttaget minskades med 9,1 procent. Vidare borde framläggas ett alternativ med högre och ett med lägre total sänkning, exempelvis ett förslag som medförde en total skattesänkning av omkring 8 procent och ett annat förslag, som medförde en total skattesänkning av omkring 12 procent. Inom varje huvudalternativ kunde finnas anledning att konstruera skatteskalor av olika läggning. Härvid borde dock den nuvarande avvägningen av skattebördan mellan ensamstående och gifta i möjligaste mån bibehållas. Frågor, som i övrigt har betydelse för sambeskattningen av äkta makar eller som eljest inverkar på fördelningen av skattebördan mellan olika kategorier skattskyldiga, borde inte behandlas.

De sakkunniga redovisade resultatet av sin utredning i en den 15 juni 1955 till departementschefen överlämnad promemoria.¹ Härav framgår att under utredningsarbetet övervägts att genomföra skattesänkningen antingen enbart genom jämkningar av skattesatserna i de nu gällande skatteskalorna eller genom dylika jämkningar i kombination med en höjning av de statliga ortsavdragen. Därvid har också undersökts möjligheterna att något bredda skiktet för den enhetliga skattesatsen i botten av skalorna. De sakkunniga har på anförda skäl förordat att skattesänkningen genomföres enbart genom jämkningar i skatteskalorna och alltså utan någon förändring av ortsavdragen eller någon breddning av det första skiktet i skalorna. Till den sålunda förordade lösningen har fogats ett flertal förslag till skatteskalor av olika progressiv läggning och medförande olika skattebortfall för staten inom den ungefärliga kostnadsram som upprägrats i direktiven.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 juni 1955 tillkallades där- efter företrädare för olika politiska meningsriktningar med uppdrag att på grundval av den verkställda tekniska utredningen framlägga förslag till en allmän sänkning av den statliga inkomstskatten för fysiska personer. De sakkunniga, som antagit benämningen *1955 års statsskatterevision*, har varit ledamöterna av riksdagens första kammare f. d. lektorn H. L. E. Sjödahl, tillika ordförande, och lantbrukaren G. S. Elofsson, ledamoten av riksdagens andra kammare ombudsmannen S. H. Henriksson, ledamoten av riksdagens första kammare förste aktuarien M. Söderquist samt kanslichefen O. Östman.

I de för denna utredning meddelade direktiven anfördes bland annat, att det självfallet finge bli beroende av den ekonomiska utvecklingen och senare

¹ Promemorian har intagits som en första avdelning i Statsskatterevisionsens betänkande (SOU 1955: 48)

under året företagna budgetberäkningar hur stort utrymmet för skattesänkningen kunde bli och att utredningens uppgift vore att med utgångspunkt från de ungefärliga alternativ för skattebortfallet, varmed den tekniska utredningen haft att arbeta, ange hur en skattesänkning borde ske. Åtskilliga skäl syntes tala för att skattesänkningen, såsom den tekniska utredningen förordat, genomfördes enbart genom jämkningar i skatteskalorna. Även andra tänkbara metoder borde emellertid kunna bli föremål för överväganden.

Vidare anförde departementschefen i direktiven följande.

I detta sammanhang vill jag framhålla, att man inom en förhållandevis näraliggande framtid bör, såsom ett ytterligare led i strävandena att ernå skattelättnad med tonvikt lagd på de mindre inkomsttagarna, överväga möjligheterna att jämka ortsavdragen samt det första skiktet i skalan för den statliga inkomstkatten uppåt. Såsom jag haft anledning påpeka i tidigare sammanhang är de nuvarande reglerna om ortsavdrag mindre tillfredsställande i det hänseendet att den avsedda skattefriheten för belopp som motsvarar levnadskostnadsminimum inte uppnås. Särskilt gäller detta de kommunala ortsavdragen. Frågan om en höjning av dessa torde emellertid kunna lösas endast i ett större sammanhang. En förutsättning torde nämligen vara, att kommunerna i särskild ordning kan erhålla kompensation för det inkomstbortfall som skulle följa härav.

Statsskatterevisjonen har den 14 december 1955 avgivit betänkande med förslag till nya skatteskalor (SOU 1955: 48).

Över betänkandet har, efter remiss, *yttranden* avgivits av statskontoret, kammarrätten, riksräkenskapsverket, socialstyrelsen, överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser, Svenska landskommunernas förbund, Svenska landstingsförbundet, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation, Kooperativa förbundet, Sveriges akademikers centralorganisation, Riksförbundet landsbygdens folk, Sveriges lantbruksförbund, Sveriges industriförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges grossistförbund, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation samt Svensk industriförening.

Svenska bankföreningen och Sveriges industriförbund åberopar ett av delegerade för nämnda organ samt för Stockholms handelskammare och Svenska försäkringsbolags riksförbund upprättat yttrande. I nämnda yttrande har jämväl Sveriges grossistförbund förklarat sig instämma.

Därjämte har fullmäktige i riksbanken, fullmäktige i riksgäldskontoret och Svenska stadsförbundet beretts tillfälle avge yttranden utan att begagna sig därav.

Rörande *motiveringen* för det i propositionen framlagda förslaget hänvisar utskottet till ovannämnda statsrådsprotokoll. Redogörelsen härutinnan återfinnes under följande rubriker å nedan angivna sidor i propositionen, nämligen

Allmänna synpunkter på frågan om en skattesänkning, s. 7—18.

Metod för skattesänkningen, s. 18—27.

Skatteskalor, s. 27—43.

Särskilda frågor, s. 43—46.

Motionerna

Allmänna synpunkter på frågan om sänkning av de direkta skatterna

I de likalydande *motionerna I: 535 och II: 683* har motionärerna konstaterat, att statsbudgeten för 1956/57 i väsentlig omfattning vore överbalanserad och i samband med betydande utgiftsminskningar gäve utrymme för en större skattesänkning än som föreslagits i propositionen. En överbalansering, som åstadkommes genom att man toge ut väsentligt mer i skatter än utgifterna motiverade, framstode för skattebetalarna som ett tvångssparande. I den mån det statliga budgetöverskottet kunde betraktas som ett reellt tvångssparande, borde det enligt motionärernas mening kunna utnyttjas för åtgärder, som ledde till ett ökat frivilligt sparande. I samband med det definitiva beslutet om skatteuttaget för nästa budgetår hade motionärerna för avsikt att framlägga ett alternativt förslag till statsbudget, som möjliggjorde en skattesänkning med mer än dubbla det belopp, som föreslagits i propositionen. På grundval härav hade motionärerna utarbetat ett nytt förslag till skatteskalor, som medförde en skattesänkning för gifta med 23 procent och för ensamstående med 19 procent. Det totala skattebortfallet beräknades för helt år till cirka 825 milj. kronor.

Motionärerna i de likalydande *motionerna I: 536 och II: 681* har bl. a. anfört, att det framlagda förslaget till nya skatteskalor vore tilltalande ur principiell synpunkt men likväl gäve anledning till vissa invändningar. Förslaget möjliggjorde inte verkliga lättnader för det stora flertalet små och medelstora inkomsttagare. För ernående av verkliga skattelättnader för de mindre inkomsttagarna räckte det inte med att justera skatteskalorna. Det viktigaste vore en höjning av Ortsavdragen vid såväl den statliga som den kommunala beskattningen. En sådan höjning borde genomföras successivt under en tid av tre år.

Även i de likalydande *motionerna I: 537 och II: 682* har anförts, att den föreslagna skattesänkningen vore otillräcklig. För det stora flertalet skattskyldiga bleve, sedan förslaget genomförts, skattetrycket fortfarande lika hårt som eller hårdare än vad 1947 års skattereform åsyftade. En större skattesänkning än vad som föreslagits vore därför nödvändig, och motionärerna hade för avsikt att i vederbörlig ordning framlägga förslag vid årets riksdag om en sänkning av uttagningsprocenten till 95 procent. En sådan skattesänkning rymdes inom ramen för sunda statsfinanser, och ett betydande överskott kvarstode likväl.

Ortsavdrag och skatteskalor

I anledning av den i de likalydande *motionerna I: 536 och II: 681* föreslagna höjningen av Ortsavdragen har motionärerna erinrat om att det sedan gammalt vore fastslaget, att inkomster, som inte överstege vad som oundgängligen erfordrades för den skattskyldiges och hans familjs uppehälle, skulle vara fria från skatt. Ortsavdragen hade haft till syfte att garantera ett sådant skattefritt existensminimum. Åtgärderna för att lätta skattetrycket måste därför inriktas på att få till stånd en sådan höjning av Ortsavdragen, såväl de statliga som de kommunala, att för gifta och likställda inkomsttagare (ensamstående med försörjningsplikt) de första 100 kronorna i inkomst per vecka, motsvarande en årsinkomst av 5 200 kronor, helt undantoges från inkomstbeskattning. För ensamstående utan försörjningsplikt borde höjningen bli liktydig med att de första 50 kronorna i inkomst per vecka, motsvarande en årsinkomst av 2 600 kronor, bleve helt skattefria.

I de likalydande *motionerna I: 535 och II: 683* har motionärerna anfört, att starka erinringar kunde göras mot de i propositionen föreslagna skatteskalorna beträffande progressionen för inkomster i skikten strax ovan botten-skiktet. De båda första skikten å vardera 2 000 kronor borde sammanlösas och skattesatsen sänkas i de närmast högre liggande skikten. Att låta sänkningen fortgå ända upp till skalans översta skikt vore emellertid ogörligt med hänsyn till skattebortfallet, varför en ny skiktgräns borde insättas vid 25 000 kronors beskattningsbar inkomst. För äkta makar förordades i övrigt en sänkning av skattesatserna motsvarande två procentenheter. För ensamstående föresloges samma skattesatser i de tre lägsta skikten som för äkta makar, varigenom området för tillämpning av tudelningsprincipen vid sambeskattning avsevärt vidgades. De av motionärerna föreslagna skalorna företedde ett betydligt jämnare förlopp än de i propositionen föreslagna. Skalornas utseende framginge av följande tabell,¹ där förslaget sammanställdes med skattesatserna dels enligt nuvarande skala vid såväl 100 som 110 procent uttag och dels alternativ R 2.

Det totala skattebortfallet enligt motionärernas förslag beräknades för helt år till 825 miljoner kronor eller cirka 22 procent. De giftas skatt skulle enligt förslaget sjunka med 23 procent och de ensamståendes med 19 procent. Verkningsarna i övrigt av förslaget framgår av de vid motionerna följande tabellerna 3—6.

I *motionen II: 680* har motionären anfört, att de föreslagna nya skatteskalorna i stort sett kunde accepteras. Det vore emellertid mindre välbetänkt, att steget i procenttalen från skalans proportionella del till det närmast däröver liggande skiktet gjorts så stort som sex enheter, vilket försvårade en framtida breddning av botten-skiktet. Även i vissa andra delar före-

¹ Se överst å sid. 13.

Skatteskalor

Beskattningsbar inkomst 1 000-tal kr	Gifta				Ensamstående			
	Nuvarande skala		Alt.		Nuvarande skala		Alt.	
	100 %	110 %	R 2	Motio- närernas förslag	100 %	110 %	R 2	Motio- närernas förslag
0— 4.....	12	13,2	11	10	12	13,2	11	10
4— 6.....	12	13,2	11	10	16	17,6	17	14
6— 8.....	12	13,2	11	10	20	22,0	22	18
8— 10.....	16	17,6	17	14	24	26,4	25	22
10— 12.....	20	22,0	21	14	27	29,7	28	26
12— 16.....	25	27,5	27	18	30	33,0	32	30
16— 20.....	30	33,0	31	23	34	37,4	36	34
20— 25.....	35	38,5	37	28	38	41,8	41	38
25— 30.....	35	38,5	37	33	38	41,8	41	38
30— 40.....	40	44,0	43	38	42	46,2	45	42
40— 60.....	45	49,5	48	43	46	50,6	49	46
60—100.....	50	55,0	54	48	50	55,0	54	50
100—150.....	55	60,5	59	53	55	60,5	59	55
150—200.....	60	65,0	65	58	60	65,0	65	60
200—	65	65,0	65	63	65	65,0	65	65

tedde de föreslagna skalorna en ojämn utveckling. Motionären föresloge därför en nedsättning av skattesatsen med en enhet i vissa skikt över botten-skiktet upp till för gifta 40 000 kronor och för ensamstående upp till 30 000 kronor. Det skattebortfall motionärens förslag skulle medföra beräknades till omkring 40 miljoner kronor för helt budgetår.

Införande av barnavdrag vid taxeringen m. m.

Det har framhållits i de likalydande *motionerna I: 293 och II: 224*, att starka skäl talade för att barnavdrag åter borde införas vid beskattningen. Det vore av vikt att den skattelättnad för barnfamiljerna som härigenom vunnes, förverkligades i en snar framtid. Motionärerna föresloge därför, att frågan om införande av skattefria barnavdrag vid såväl den statliga som den kommunala beskattningen bleve föremål för en skyndsam utredning, så att förslag kunde framläggas till nästa års riksdag.

I de likalydande *motionerna I: 301 och II: 230* har motionärerna bl. a. erinrat om att en eftersläpning i välståndsutvecklingen för barnfamiljernas del skett under en följd av år. Inkomstutvecklingen och penningvärdeför-sämringen hade medfört, att skattebördor, som det vore meningen att avlasta barnfamiljerna genom barnbidragsreformen, hade vältrats tillbaka på dem. Familjer med tre barn och däröver erhöles år 1948 nästan lika mycket i barnbidrag, som de betalade i statsskatt, men nu finge de betala bortåt 50 procent mer än de mottoge i barnbidrag. Förslaget till statsbudget syntes ge utrymme för ett ekonomiskt stöd åt barnfamiljerna redan nästa budgetår.

I väntan på uppreglering av de kontanta barnbidragen borde som en temporär åtgärd en speciell skattesänkning kunna ges åt barnfamiljerna.

Utan att omarbete skatteskalorna skulle en skatterestitution på totalt ca 100 miljoner kronor kunna ges barnfamiljerna med 60 kronor per barnbidragsberättigat barn. En annan utväg att ge en temporär skattesänkning vore att medge alla familjer med minst två barn i hemmet under 16 år ett extra kommunalt ortsavdrag av samma storlek som det nuvarande ortsavdraget för ensamstående person i olika ortsgrupper.

I de likalydande *motionerna I: 446 och II: 573* har bl. a. anförts följande. Vid jämförelser mellan familjer i samma inkomstläge vore det obestridligt, att barnfamiljerna hade den lägre skatteförmågan. Det föreläge därför starka skäl för att genom en höjning av barnförsörjarnas ortsavdrag åstadkomma en mer likvärdig beskattning. Ur statsfinansiell synpunkt vore enligt motionärernas mening en ortsavdragshöjning möjlig intill ett belopp av 1 000 kronor för varje barn. Höjningen borde tillkomma både ensamstående och gifta barnfamiljer med minderåriga barn.

Till stöd för yrkandet om utredning av frågan om införande av barnavdrag vid beskattningen har i de likalydande *motionerna I: 535 och II: 683* bl. a. anförts. 1947 års riksdagsbeslut om avskaffande av barnavdragen innebure en stor orättvisa mot barnfamiljerna. Det vore anmärkningsvärt, att vårt land vore det enda land som vid införandet av barnbidragen avskaffat barnavdragen. Ett av argumenten vid barnavdragens avskaffande hade varit, att ett stort antal barnfamiljer inte hade kunnat utnyttja dessa. Medianinkomsten hade emellertid sedan 1947 i stort sett fördubblats, och i nuvarande läge skulle det endast undantagsvis behöva inträffa, att en barnfamilj icke kunde utnyttja hela sitt ortsavdrag. Enligt motionärernas mening innebure en avsaknad av barnavdrag den förhållandevis största nackdelen för de små inkomsttagarna. Frågan borde göras till föremål för skyndsamt utredning, så att förslag om införande av barnavdrag snarast kunde föreläggas riksdagen.

Beskattningen av ogift skattskyldig med barn

I de likalydande *motionerna I: 21 och II: 28* har erinrats om att enligt gällande regler en ensamstående försörjare med hemmavarande barn under 16 år kunde erhålla samma statliga och kommunala ortsavdrag som gällde för gift skattskyldig endast under förutsättning att han haft husföreståndarinna anställd. Om barntillsynen ordnades på annat sätt, erhöles ett lägre ortsavdrag. Antalet förvärvsarbetande ensamstående med hemmavarande barn vore stort. De ensamma mödrarnas ekonomiska situation vore särskilt bekymmersam. Flertalet hade inte råd att anställa husföreståndarinna för barnens vård men hade ändå utgifter i annan form för barnens tillsyn.

Det kunde inte vara riktigt, att skattebördan för en sådan försörjare vore större än den fullständiga familjens, vilket med nu gällande regler stundom inträffade. Ortsavdragen för ensamstående, som hade vårdnaden om barn under 16 år, borde därför vara lika stora som för gifta skattskyldiga såväl vid den statliga som vid den kommunala taxeringen.

Samma spørsmål har behandlats i de likalydande *motionerna I: 295 och II: 244*. I motionerna har framhållits, att kravet på anställd husföreståndarinna knappast längre vore tidsenligt, särskilt som bristen på hembiträden vore allmänt känd. Bestämmelserna borde därför ändras så, att det högre Ortsavdraget finge åtnjutas även för det fall, att den skattskyldige ej haft husföreståndarinna anställd men haft motsvarande omkostnader för barnens omhändertagande och hemmets skötsel under sin bortovaro i förvärvsarbete. Det borde vara tillräckligt att uppställa det kravet att den skattskyldige haft förvärvsarbete utom hemmet.

Vidare funnes enligt motionärernas uppfattning ej något bärande skäl för att anknyta tidpunkten för det högre Ortsavdragets åtnjutande till barnbidraget. Det innebure ofta en stor ekonomisk påfrestning för den skattskyldige, att då barnet uppnådde 16 års ålder såväl barnbidraget som det högre Ortsavdraget samtidigt upphörde. Kostnaderna för barnens försörjning och uppfostran vore ofta störst i åldern 16—18 år med hänsyn till yrkesutbildning m. m. Det högre Ortsavdraget för ensamstående med barn borde därför utgå till dess barnet uppnått 18 års ålder, såvida barnet ej dessförinnan förskaffat sig deklaraionspliktig inkomst.

Motionärerna i de likalydande *motionerna I: 535 och II: 683* har yrkat, att den för gift skattskyldig gällande skatteskalen skall tillämpas för ensamstående med vårdnad om barnbidragsberättigat barn såväl om den skattskyldige haft husföreståndarinna som om så icke varit fallet. Som skäl härför har motionärerna anfört, att skatteförmågan vid en given beskattningsbar inkomst inte vore större för den som ensam omhändertog minderåriga barn än för t. ex. två barnlösa makar.

Förvärvsavdraget för gift kvinna

Motionärerna i de likalydande *motionerna I: 293 och II: 224* har yrkat, att frågan om höjning av förvärvsavdraget i syfte att minska sambeskattningseffekten skyndsamt utredes, så att förslag snarast kan föreläggas riksdagen. Enligt motionärernas uppfattning beaktades nämligen vid beskattningen av äkta makar i alltför ringa omfattning de merkostnader, som gifta kvinnor med förvärvsarbete hade att vidkännas för inkomstens förvärvande. Särskilt gällde detta i de fall, där minderåriga barn funnes. Trots de vid 1952 års riksdag vidtagna ändringarna vore sambeskattningsfrågan inte tillfredsställande löst. En del av den då genomförda förbättringen hade

eliminerats genom därefter inträffad penningvärdeförsämring. Några åtgärder för att påskynda den av riksdagen år 1954 begärda översynen av ifrågasvarande bestämmelser hade inte vidtagits.

I de likalydande *motionerna I: 294 och II: 242* har anförts, att opinionen bland de förvärvsarbetande kvinnorna krävde, att förvärvsavdraget bättre skulle motsvara de faktiska merkostnader, som regelmässigt medföljde gift kvinnas förvärvsarbete utanför hemmet. Åtskilliga gifta kvinnor avstode från förvärvsarbete trots lång och dyrbar utbildning och trots den stora bristen på arbetskraft. Motionärerna yrkade därför att hustru, vilken redovisat inkomst av rörelse eller arbetsinkomst, skulle medges förvärvsavdrag med högst 1 000 kr. vid såväl statlig som kommunal taxering samt att därutöver den som haft hemmavarande barn, för vilket rätt till barnbidrag förelegat, vid såväl statlig som kommunal taxering måtte erhålla ytterligare avdrag med hälften av arbetsinkomsten, dock högst tillhoppa 3 000 kronor.

I de likalydande *motionerna I: 443 och II: 572* har föreslagits utvidgning av reglerna om förvärvsavdrag i syfte att uppnå större likformighet. Sålunda borde förvärvsavdrag få åtnjutas även av gift kvinna, som dreve jordbruk. Vidare borde avdrag å 300 kronor medges såväl vid kommunal som vid statlig taxering i de fall, då hustrun biträdde sin make i rörelse eller i jordbruk.

Som skäl för yrkandet om utredning rörande förvärvsavdraget har i de likalydande *motionerna I: 535 och II: 683* bl. a. åberopats, att det vore orimligt, att icke samma avdragsregler tillämpades vid såväl den statliga som den kommunala beskattningen. Kostnaderna för gift kvinna med minderårigt barn, vilken hade förvärvsarbete utom hemmet, överstege regelmässigt inte obetydligt 1 000 kronor. Det kunde inte bestridas, att det här vore fråga om en omkostnad för intäktens förvärvande, eftersom modern måste ikläda sig utgifter för barnets eller barnens skötsel under arbetstiden.

Övriga frågor

Till stöd för yrkandet i de likalydande *motionerna I: 535 och II: 683* om utredning rörande indexreglering av ortsavdrag och skatteskalornas skiktintervaller för den beskattningsbara inkomsten har bl. a. anförts följande. Det kunde icke vara rimligt att det automatiskt kunde tillskapas ett annat skattetryck än enligt av riksdagen fattade beslut. Så bleve emellertid fallet, så snart penningvärdet försämrades. Penningvärdeförsämringens skatteskarpande effekt kunde elimineras genom att man indexreglerade ortsavdragen samt skiktintervallerna för den beskattningsbara inkomsten i den progressiva skalan. Det kunde dock av praktiska skäl inte komma i fråga att låta en hur liten förändring av penningvärdet som helst slå igenom i form

av ändrade ortsavdrag och skiktintervall i skatteskalorna. Efter utredning av frågan borde förslag föreläggas 1957 års riksdag.

Ett stort antal skattskyldiga betalade en kommunalskatt, som vore väsentligt högre än statsskatten, vilket sammanhängde med att de kommunala ortsavdragen vore lägre än de statliga. En i och för sig motiverad höjning av de kommunala ortsavdragen komme emellertid att medföra en höjning av utdebiteringarna, såvida kommunerna icke tillfördes inkomst från annat håll eller beskure sina utgifter. Det vore angeläget, att kommunerna sökte nedbringa sina kostnader, så att kommunalskatterna icke behövde höjas alltför mycket vid en kommande höjning av ortsavdragen. Statsbidrag borde heller inte utgå för att täcka någon del av objektivt sett onödiga kostnader. Riksdagen borde därför uttala att statsbidragen till kommuner utformades så, att kommunernas intresse av sparsamhet i förvaltningen i största möjliga utsträckning främjades, samt att åtgärder vidtoges, vilka kunde vara ägnade att nedbringa kommunernas utdebiteringsbehov.

I de likalydande *motionerna I: 537 och II: 682* har anförts, att en samlad översyn av beskattningsreglerna borde ske genom en parlamentarisk utredningskommitté, vilken skulle få till uppgift att framlägga en plan för successiva skattelättnader. I denna översyn borde även ingå frågan om införande av rätt till avdrag för erlagd förmögenhetsskatt och om höjning av skattepliktsgrensen för förmögenhetsbeskattningen för äkta makar. Utredningen borde också planlägga en fortsatt reduktion av den statliga inkomstskatten.

Utskottets yttrande

I den föreliggande propositionen har på grundval av ett av 1955 års statsskatterevison avgivet betänkande framlagts förslag till nya skatteskalor. Förslaget, som är avsett att träda i kraft den 1 januari 1957, innebär en sänkning av den statliga inkomstskatten för fysiska personer. Skattesänkningens tyngdpunkt är förlagd till de mindre inkomstagarna. De föreslagna ändrade grunderna har utformats i överensstämmelse med statsskatterevisionens alternativ R 2.

Önskemålen om en allmän och snar sänkning av de direkta skatterna torde vara allmänt omfattade, vilket också remissinstanserna i sina yttranden understryker. Departementschefen framhåller i propositionen, att han finner en sådan sänkning så angelägen att han nu framlägger förslag härom, oaktat de konjunkturpolitiska bedömningarna närmast talade emot en allmän skattesänkning i dagens läge. Utrymmet för en dylik sänkning vore emellertid ur både samhällsekonomiska och statsfinansiella synpunkter begränsat. Redan en skattereduktion av den planerade omfattningen, motsvarande statsskatterevisionens mellanalternativ, bedömdes i finansplanen till årets statsverksproposition komma att medföra risker för en mindre önskvärd påfrestning med avseende å den samhällsekonomiska

2 — *Bihang till riksdagens protokoll 1956. 7 saml. Nr 40*

balansen och denna uppfattning hade inte fått mindre underlag genom de senaste månadernas utveckling inom och utom landet. Under förutsättning av en restriktiv allmän finans- och kreditpolitik borde det dock, jämsides med en standardförbättring för folkpensionärerna, varom förslag numera framlagts för riksdagen, vara möjligt att genomföra en måttlig skattesänkning. Departementschefen erinrar om att man enligt av riksräkenskapsverket utarbetad, i finansplanen redovisad långtidsprognos hade att räkna med en stagnation i utvecklingen av statsinkomsterna under budgetåret 1957/58, beroende bl. a. på att skattesänkningen då verkade i sin fulla kraft. I detta sammanhang upprepar departementschefen vad han anfört i finansplanen, nämligen att sådana stegringar av statsinkomsterna, som är en följd av att de nominella lönerna och företagsinkomsterna stiger utöver vad som är förenligt med samhällsekonomisk balans och ett stabilt penningvärde, ingalunda borde betraktas som ett tecken på utrymme för nya utgifter eller skattereduktioner. Det väsentliga vore, att skattesänkningen inte bleve av sådan storlek att den komme att accentuera en bristande balans i samhällsekonomien och därigenom försämma förutsättningarna för en fortsatt konstruktiv reformpolitik.

Inkomstminskningen för staten vid en skattesänkning i enlighet med propositionen beräknas för helt år till omkring 375 miljoner kronor. För det första budgetåret, 1956/57, begränsas minskningen till omkring 100 miljoner kronor. Nu angivna belopp avser en tillämpning av skalorna vid grundbeloppsnivå. Departementschefen förutskickar, att uttagningsprocenten i samband med framläggandet av propositionen angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1956/57 kommer att föreslås till 100 procent av grundbeloppet.

Frågan om det utrymme som ur statsfinansiella synpunkter står till förfogande för en skattesänkning har berörts i några av de i anledning av propositionen väckta motionerna. Därvid har gjorts gällande, att detta utrymme vore väsentligt större än vad departementschefen ansett sig böra räkna med.

I de likalydande motionerna I: 537 (av herr Ohlon m. fl.) och II: 682 (av herr Ohlin m. fl.) framhålles sålunda, att en större skattesänkning än den av departementschefen föreslagna är nödvändig. Motionärerna ansluter sig till de föreslagna skatteskallorna men förutskickar, att de i vederbörlig ordning kommer att föreslå riksdagen en sänkning av uttagningsprocenten till 95 procent. I de likalydande motionerna I: 536 (av herrar Öhman och Norling) och II: 681 (av herr Hagberg m. fl.) yrkas bifall till propositionen men uttalas samtidigt, att ett genomförande av departementschefens förslag inte medför verkliga skattelättnader för det stora flertalet små och medelstora inkomsttagare. Motionärerna hemställer därför, att riksdagen skall uttala sig för en kraftig höjning av såväl statliga som kommunala ortsavdrag. Slutligen yrkas i de likalydande motio-

nerna I: 535 (av herr Birke m. fl.) och II: 683 (av herr Hjalmarson m. fl.) antagande av skatteskalor, som upptar avsevärt lägre skattesatser än de i propositionen föreslagna och som skulle medföra ett sammanlagt skattebortfall på ca 825 miljoner kronor för helt år räknat.

Utskottet delar uppfattningen att en sänkning av den direkta statliga beskattningen av fysiska personer framstår såsom synnerligen önskvärd. Vad som härvid framför allt inverkar är den skärpning av beskattningen som de fortgående förändringarna i penningvärdet medfört och som särskilt drabbat de mindre inkomstagarna. En fullständig utjämning av dessa skärpningar skulle emellertid medföra så stort inkomstbortfall för staten att detta icke skulle kunna komma i fråga vid detta tillfälle. I den förnyade inkomstberäkning som avgivits av riksräkenskapsverket i mars 1956 har verket också reviderat sin långtidsprognos. I fråga om budgetåret 1957/58 visar den förnyade beräkningen på en kassamässig stagnation av statsinkomsterna. Vid valet mellan olika i och för sig önskvärda reformer bör såsom departementschefen framhållit beaktas, att en skattesänkning sedan länge ställts i utsikt. Särskilt med hänsyn till att flera andra angelägna och kostnadskrävande reformer påkallar sin lösning inom den närmaste tiden, finner utskottet skattesänkningen böra hållas inom en begränsad ram, i huvudsak av den i propositionen angivna storleksordningen. Utskottet vill i detta sammanhang bringa i erinran att de vid 1955 års riksdag genomförda ändringarna av beskattningsreglerna, avsedda att medföra en förenklad taxering, inneburit en icke oväsentlig skattelättnad, som i allmänhet främst kommit de mindre inkomstagarna till godo.

Beträffande *metoden* för skattesänkningen ansluter sig utskottet till departementschefens förslag att skattesänkningen skall åstadkommas enbart genom en jämkning av gällande skatteskalor. Utskottet biträder därvid de skäl, departementschefen åberopat till grund för sitt ställningstagande.

I likhet med statsskatterevisjonen har departementschefen sålunda stannat för att lämna *ortsavdragen* utan ändring. I några motioner yrkas emellertid ortsavdragshöjningar. Utskottet återkommer senare till dessa yrkanden, såvitt de avser skattskyldiga med barn. I de likalydande motionerna I: 536 (av herrar Öhman och Norling) och II: 681 (av herr Hagberg m. fl.) ifrågasättes en generell höjning av ortsavdragen för alla skattskyldiga. Motionärerna yrkar, att riksdagen uttalar, att ortsavdragen vid såväl statlig som kommunal taxering successivt för hela landet och inom en tidrymd av tre år höjs till 5 200 kronor för gifta och för ensamstående med försörjningsplikt samt till 2 600 kronor för övriga ensamstående. Vidare yrkas, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om sådan komplettering av direktiven för 1956 års kommunalskatterevisjon, att förslag i enlighet med nyss angivna yrkande kan föreläggas 1957 års riksdag.

Såsom i motionerna framhålls är frågan om en höjning av de kommunala ortsavdragen för närvarande föremål för utredning av 1956 års kommunalskatterevision. Den relativt stora höjning av dessa avdrag som man eftersträvar har förutsatts medföra betydande utgifter för statsverket i form av bidrag till kommunerna för uppkommande skattebortfall. Innan slutlig ställning tagits till frågan om en höjning av de kommunala ortsavdragen, bör enligt utskottets uppfattning spörsmålet om de statliga ortsavdragens storlek ej bli föremål för någon omprövning.

De i förevarande motioner föreslagna ortsavdragshöjningarna skulle bli mycket kostnadskrävande. Enbart i fråga om statsskatten får åtgärden beräknas medföra ett skattebortfall på över 600 miljoner kronor och beträffande kommunalskatten kan utgifterna för staten i form av statsbidrag till kommunerna förutsättas bli ännu större, även sedan hänsyn tagits till de ökningarna av statsskatten som de minskade avdragen för kommunala utskylder skulle medföra. Utrymme för så avsevärda skattesänkningar som de i motionerna föreslagna kan uppenbarligen icke nu förutses, även om man tänker sig ett successivt genomförande under en treårsperiod av ortsavdragshöjningarna. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet ifrågakomna motioner.

De i propositionen föreslagna *skatteskalorna* överensstämmer helt med statsskatterevisionsens alternativ R 2. Skalornas uppbyggnad och inbördes avvägning har skett enligt de principer som utmärker nu gällande skalor. Någon vidgning av det skikt, inom vilket statsskatten är proportionell, har sålunda ej ägt rum, ej heller har någon förskjutning uppåt av övre gränsen för sambeskattning enligt tudelningsprincipen skett. Inga förändringar har vidtagits i fråga om inkomstskiktens bredd, dock är att märka, att den högsta skattesatsen vinner tillämpning på beskattningsbara inkomster, överstigande 150 000 kronor, medan enligt gällande grundskala motsvarande gräns utgöres av beskattningsbar inkomst å 200 000 kronor. Avvägningen mellan gifta och ensamstående skattskyldiga är i huvudsak oförändrad. De jämkningar av skattesatserna, som vidtagits, medför en skattesänkning med tyngdpunkten förlagd till de lägre inkomsttagarna. Skattelättnaden i kronor räknad stiger visserligen, såsom en självfallen följd av det progressiva skattesystemet, vid stigande inkomst, men de procentuella lättnaderna är störst för de mindre inkomsttagarna. I bottenkikten har skattesatsen sänkts från den för närvarande — vid ett uttag av 110 procent — gällande 13,2 procent till 11 procent. I skikten närmast ovan bottenkikten inom vardera skalan föreslås ett uttag av 17 procent, d. v. s. skattesatsen stiger första gången med sex enheter. Beträffande skalornas rörlighet ifrågasattes icke annan princip än den nu gällande. För den händelse uttagningsprocenten bestämmes högre än till 100 procent av grundbeloppet föreslås, att skatten icke i något skikt skall överstiga den högsta skattesatsen i skalorna, 65 procent. De nya skalorna medför i fråga om

beskattningsbara inkomster upp till 150 000 kronor sänkt marginals katt i samtliga inkomstlägen utom i skiktet 6—8 000 kronor för ensamstående skattskyldiga, där marginals katten är oförändrad. En viss skärpning av progressionen har blivit en följd av att man vid skattesänkningen lagt tyngdpunkten på de mindre inkomsttagarna.

I de likalydande motionerna I: 535 (av herr Birke m. fl.) och II: 683 (av herr Hjalmarson m. fl.) föreslås andra skatteskalor än de i propositionen upptagna. Motionärerna vänder sig främst mot den progressions-skärpning som de av departementschefen förordade skalorna medför, särskilt i skikten strax ovan bottenskikten, vidare mot den kraftiga ökningen av skattesatsen vid steget mellan bottenskikten och första progressions-skikten, vilket förhållande försvårar en önskvärd framtida breddning av bottenskikten, samt överhuvud mot ojämnheten i skattesatsernas stegring. I den av motionärerna föreslagna skalan för gifta skattskyldiga har i förhållande till gällande grundskala en särskilt kraftig nedsättning skett av skattesatserna för beskattningsbara inkomster mellan 10 000 och 25 000 kronor, varjämte viss ändring i skiktindelningen företagits. Uttaget i bottenskikten utgör 10 procent och steget upp till första progressionsskiktet omfattar 4 enheter. Någon vidgning av bottenskiktet har ej ägt rum men övre gränsen för sambeskattning enligt tudelningsprincipen uppnås först vid en beskattningsbar inkomst av 16 000 kronor mot 10 000 kronor i departementschefens förslag. Högsta skattesatsen, som i skalan för gifta utgör 63 procent och i skalan för ensamstående 65 procent, vinner tillämpning först på beskattningsbar inkomst, överstigande 200 000 kronor. I fråga om skattebördans avvägning mellan gifta och ensamstående skattskyldiga innebär motionärernas skalor i förhållande till nu gällande ordning någon förskjutning av belastningen till förmån för de gifta. Vid tillämpning av dessa skalor skulle skatten för nästan alla gifta och för en stor del av de ensamstående reellt sett bli lägre än 1947. Skattebortfallet för staten skulle uppgå till 825 miljoner kronor för helt år.

I motionen II: 680 (av herr Sjölin) yrkas vissa justeringar i den tekniska utformningen av de skalor, departementschefen föreslagit. Motionärens erinringar gäller ojämnheterna i skattesatsernas stegring. Särskilt anmärkes mot att det första steget omfattar sex enheter, vilket försvårar den breddning av de enhetliga bottenskikten, som vore ett önskvärt framtidsmål. Motionären anknyter till de i propositionen återgivna jämkningar av alt. R 2 som övervägts under ärendets departementsbehandling men som av departementschefen ej ansetts medföra fördelar som kunde uppväga det ökade inkomstbortfallet för staten. I motionen hemställs, att dessa justeringar genomföres, varjämte föreslås nedsatt uttag i ytterligare några inkomstskikt.

Av vad tidigare anförts framgår, att utskottet finner skattesänkningen böra komma till stånd enbart genom jämkningar av gällande skatteskalor.

Det hade givetvis varit värdefullt, om i samband med en allmän skattesänkning en breddning av skatteskalornas botten-skikt kunnat ske. Utskottet finner emellertid i likhet med departementschefen en sådan åtgärd av kostnadsskäl nu ej möjlig genomföra.

De i motionerna I: 535 och II: 683 föreslagna skalorna får ur teknisk synpunkt anses ha vissa företräden framför de i propositionen föreslagna. Genom att motionärerna ansett sig kunna acceptera ett så stort årligt skattebortfall som 825 miljoner kronor har förstnämnda skalor kunnat uppbyggas så att de ger en jämnare stegring av skattesatsen vid stigande inkomst, underlättar en framtida breddning av de enhetliga skikten och medför en förskjutning uppåt i inkomstlägena av övre gränsen för sambeskattnings enligt tudelningsprincipen. Ett antagande av dessa skalor skulle emellertid icke innebära, att skattesänkningens tyngdpunkt förlades till de mindre inkomsttagarna. De största relativa lättnaderna skulle komma giffa skattskyldiga i mellanlägena till godo. Skillnaden i kronor räknat mellan den skattelättnad, som de minsta inkomsttagarna skulle få, och den, som skulle tillkomma de största inkomsttagarna, är vidare avsevärt större i motionärernas förslag än i det som förordas av departementschefen. Härtill kommer, att utrymme för ett så avsevärt totalt skattebortfall, som ett antagande av motionärernas skalor skulle medföra, uppenbarligen ej är för handen. Utskottet avstyrker därför motionerna i nu avsedda delar.

De i motionen II: 680 yrkade justeringarna av skalorna skulle, enligt vad i motionen anges, medföra ett årligt skattebortfall på ej fullt 40 miljoner kronor. Med tillämpning av de senare beräkningar, enligt vilka en skattesänkning i överensstämmelse med propositionen skulle föranleda ett årligt skattebortfall å 375 miljoner kronor mot tidigare angivna 336 miljoner kronor, kan emellertid den årliga merkostnaden beräknas stiga till omkring 43 miljoner kronor.

Det kan icke bestridas, att de föreslagna jämkningarna skulle medföra en ur teknisk synpunkt mera tilltalande skala med en jämnare stegring av skattesatserna vid stigande inkomst. Utrymme för en skattesänkning är emellertid såsom tidigare framhållits mycket begränsat. Utskottet erinrar härutinnan om att de reformer av olika slag, som närmast står i tur att genomföras, kommer att föranleda stora utgifter för statsverket. Ett ytterligare inkomstbortfall för staten av den storleksordning varom här är fråga kan därför inte fränkännas betydelse. Med hänsyn härtill finner sig utskottet ej kunna biträda de i motionen framställda yrkandena.

Vad angår den progressionsskärpning, de i propositionen framlagda skalorna medför, delar utskottet departementschefens uppfattning att denna förhållandevis måttliga skärpning mer än väl uppväges därav att marginalskatten blir sänkt i praktiskt taget alla inkomstlägena. På grund härav och då utskottet jämväl i övrigt finner sig kunna godtaga skalornas utformning, förordar utskottet dessa skalor till antagande.

Vad angår beskattningen av skattskyldiga med barn föreligger i några motioner yrkanden om återinförande av barnavdrag vid beskattningen.

Sålunda yrkas i motionerna I: 293 (av herr Ohlon m. fl.) och II: 224 (av herr Ohlin m. fl.) skyndsamt utredning och förslag rörande införande av skattefria barnavdrag vid beskattningen. Motsvarande yrkande återfinnes även i motionerna I: 535 (av herr Birke m. fl.) och II: 683 (av herr Hjalmarson m. fl.). I de vid riksdagens början väckta likalydande motionerna I: 446 (av fröken Andersson) och II: 573 (av herr Cassel) hemställs vidare, att skattskyldig, som försörjer barn, för vilket allmänt barnbidrag utgår, skall erhålla ett med 1 000 kronor för varje sådant barn förhöjt ortsavdrag.

I detta sammanhang kan därjämte lämpligen behandlas de likaledes vid riksdagens början väckta likalydande motionerna I: 301 (av fröken Ranmark m. fl.) och II: 230 (av fru Eriksson i Stockholm). I dessa motioner yrkas, att — intill dess frågan om lättnader i barnfamiljernas ekonomiska ställning i sin helhet prövats — antingen en skatterestitution å 60 kronor per barnbidragsberättigat barn ges åt barnfamiljerna eller ett extra kommunalt ortsavdrag å samma belopp som för ensamstående tillerkännes varje barnfamilj med minst två barn.

Efter avskaffandet av barnavdragen inverkar försörjningsplikten mot barn vid beskattningen endast så till vida att ogift skattskyldig med barn erhåller ökat ortsavdrag vid den statliga taxeringen samt att förvärvsavdraget för gift kvinna vid statlig taxering är högre, om hon har hemmavarande barn. En barnfamilj har emellertid eljest att erlagga lika stor skatt som ett par barnlösa makar med motsvarande inkomst. Som kompensation för utgifterna för barnen åtnjuter barnfamiljen barnbidrag såsom skattefri inkomst. I olika sammanhang har gjorts gällande, att barnfamiljernas ekonomiska situation starkt försämrats. Man har ansett det såsom ett av de mest angelägna reformkraven att åstadkomma en förbättring för barnfamiljerna. Skilda åsikter råder emellertid rörande vilka åtgärder som i sådant syfte lämpligen bör vidtagas.

Utskottet delar uppfattningen att åtgärder i syfte att förbättra barnfamiljernas ekonomiska ställning är i hög grad påkallade. I likhet med departementschefen finner emellertid utskottet, att en sådan reform, även om den måste anses angelägen, inte bör ges prioritet framför den planerade allmänna skattesänkningen. Utskottet utgår därvid från att redan nästa år åtgärder av socialpolitisk natur till förmån för barnfamiljerna kommer att vidtagas, varvid i första hand en höjning av barnbidragen kan förväntas bli genomförd. Utskottet erinrar härutinnan om att den 2 mars 1956 en särskild beredning tillkallats för att inom socialdepartementet biträda vid fortsatt handläggning av frågan om samhällets stödåtgärder för barnfamiljerna och därmed sammanhängande spörsmål. De problem rörande barnfamiljerna, som är att hänföra till skattepolitikens område, är emellertid uttryckligen undantagna från beredningens arbete. Bered-

ningen skall bedriva sitt arbete så skyndsamt att förslag på familjepolitikens område kan framläggas till 1957 års riksdag.

Utskottet får vidare erinra om att andra lagutskottet i sitt innevarande år avgivna utlåtande nr 20 i anledning av väckta motioner om höjning av de allmänna barnbidragen uttalat, att utskottet ansåge det ofrånkomligt att en höjning av dessa bidrag komme till stånd redan under år 1957, på grund varav utskottet hemställt, att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag till 1957 års riksdag om en sådan höjning. Riksdagen har sedermera beslutat i enlighet med utskottets hemställan.

Ett återinförande av barnavdrag vid beskattningen skulle innebära ett brytande av den princip, som kom till uttryck i 1947 års lagstiftning, varigenom barnavdragen avskaffades och barnbidrag infördes. Enligt utskottets mening föreligger inte tillräckliga skäl att i nuvarande läge frångå denna inställning. De i motionerna I: 446 och II: 573 upptagna yrkandena kan utskottet därför ej biträda.

När resultaten av den ovannämnda särskilda beredningens arbete redovisas — på en gång eller i etapper — måste givetvis en avvägning ske mellan de familjepolitiska åtgärder av skilda slag, som beredningen kan komma att föreslå. Enligt utskottets mening bör man därvid söka tillgodose barnfamiljerna på annat sätt än via beskattningen och sålunda fasthålla vid den princip, till vilken 1947 års riksdag anslöt sig. Innan slutlig ställning tagits till beredningens förslag anser utskottet därför skäl icke föreligga att vidtaga utredning rörande spörsmålet om barnavdrag vid beskattningen.

Vad särskilt angår de i motionerna I: 301 och II: 230 framställda alternativa yrkandena om provisoriska lättnader för barnfamiljerna vill utskottet erinra om de utfästelser som gjorts om snara åtgärder i syfte att förbättra barnfamiljernas ekonomiska ställning. Att nu — utan närmare utredning — såsom ett provisorium genomföra sådana åtgärder, som åsyftas i de nyssnämnda motionerna, bör enligt utskottets mening icke ifrågakomma.

I fråga om *beskattningen av ogift skattskyldig med barn* har statsskatterevisionen, i överensstämmelse med erhållna direktiv, inte föreslagit några ändringar av gällande bestämmelser. Ej heller upptages i propositionen något sådant förslag.

I ett par av de vid riksdagens början väckta motionerna föreslås emellertid förmånligare Ortsavdragsregler för vissa skattskyldiga, tillhörande denna kategori. Sålunda yrkas i de likalydande motionerna I: 21 (av fru Wallentheim m. fl.) och II: 28 (av fru Eriksson i Stockholm m. fl.), att ensamstående skattskyldiga, som har vårdnaden om barn under 16 år, skall erhålla samma Ortsavdrag som gift skattskyldig vid den statliga taxeringen samt att utredning måtte begäras rörande motsvarande ändring vid den kommunala taxeringen. Vidare föreslås i de likalydande motio-

nerna I: 295 (av fru Gärde Widemar m. fl.) och II: 244 (av herr Gustafson i Göteborg m. fl.), att ensamstående skattskyldig med hemmavarande barn och förvärvsarbete utom hemmet skall få samma ortsavdrag som skattskyldig med husföreståndarinna samt att det högre ortsavdrag som vid den statliga taxeringen gäller för ensamstående med barn skall utgå till dess barnet uppnått 18 års ålder, såvida barnet icke dessförinnan skaffat sig egen deklarationspliktig inkomst.

Slutligen yrkas i de likalydande motionerna I: 535 (av herr Birke m. fl.) och II: 683 (av herr Hjalmarson m. fl.) att sådan skattskyldig med hemmavarande barnbidragsberättigat barn som haft husföreståndarinna hos sig anställd ävensom ogift skattskyldig med hemmavarande barn, som stått under hans vårdnad och för vilket rätt till allmänt barnbidrag förelegat, skall beskattas enligt den för gift skattskyldig gällande skatteskalen.

Vad angår sist angivna yrkanden erinrar utskottet om att ogift skattskyldig, som haft hemmavarande barn, för vilket rätt till allmänt barnbidrag förelegat, och som tillika haft husföreståndarinna hos sig anställd, enligt gällande bestämmelser skall hänföras till den skatteskala som gäller för gift person. En sådan skattskyldig är sålunda i fråga om ortsavdrag och skatteskala redan nu helt likställd med gift skattskyldig.

Utskottet delar uppfattningen att de ensamstående mödrarnas ekonomiska situation ofta kan vara bekymmersam. Kategorien ogifta skattskyldiga med barn omfattar ett flertal sinsemellan olika grupper. Hit hör även — såframt försörjningsplikt mot barn föreligger — änklingar, änkor och frånskilda samt personer, som lever i s. k. samvetsäktenskap. Att tillfredsställande reglera beskattningen av denna kategori medför betydande svårigheter.

Den ifrågasatta förmånligare ställningen i beskattningshänseende skulle tillkomma endast vissa grupper inom kategorien ogifta skattskyldiga med barn. I motionerna I: 535 och II: 683 åsyftas — av motiveringen att döma — endast skattskyldiga med hemmavarande barn. I motionerna I: 295 och II: 244 avses allenast sådana ogifta skattskyldiga som har hemmavarande barn och som tillika har förvärvsarbete utom hemmet, eller, såvitt gäller yrkandet om höjning av åldersgränsen, endast ogifta skattskyldiga med hemmavarande barn. Ett bifall till motionsyrkandena skulle därför innebära, att man vid taxeringen hade att företa en uppspaltning av kategorien ogifta skattskyldiga med barn, varjämte man hade att vid ortsavdragets bestämmande beakta två skilda åldersgränser i fråga om barn till ogifta och med dem likställda skattskyldiga. Härigenom skulle taxeringsarbetet ytterligare kompliceras och den eftersträlvade enkelheten hos taxerings- och uppbörsbestämmelserna motverkas.

Utskottet vill även erinra om att lättnader för vissa av de med motionerna åsyftade grupperna skattskyldiga kan komma att övervägas i andra sammanhang. Vid den kommunala taxeringen åtnjuter ogifta och därmed

likställda skattskyldiga inte förhöjt ortsavdrag på grund av försörjningsplikt mot barn. Som förut nämnts pågår en översyn av de kommunala ortsavdragen genom 1956 års kommunalskatterevison. Enligt de för nämnda utredning utfärdade direktiven bör slutmålet för en reform av de kommunala ortsavdragen vara att uppnå paritet mellan de kommunala och de statliga ortsavdragen. Utskottet förutsätter, att i samband därmed frågan om likställighet mellan kommunala och statliga ortsavdrag även i förevarande hänseende kommer att prövas. Jämväl den ovannämnda, inom socialdepartementet verksamma särskilda beredning, som har att avgiva förslag till familjepolitiska åtgärder, torde vid sina överväganden ha sin uppmärksamhet riktad på de så kallade ofullständiga familjerna, d. v. s. ogifta med hemmavarande barn.

På grund av det anförda finner utskottet för sin del ej anledning att i nu förevarande sammanhang föreslå ändringar i gällande bestämmelser om ortsavdrag eller rörande skatteskalornas tillämpningsområden. Utskottet avstyrker därför de föreliggande motionerna.

Gift kvinna, som levt tillsammans med sin man och som under större delen av beskattningsåret har varit bosatt här i riket, äger vid inkomsttaxering rätt till särskilt avdrag, s. k. *förvärvsavdrag*, om hon haft inkomst av rörelse eller eget arbete. Har den gifta kvinnan haft inkomst av egen jordbruksfastighet är hon däremot icke berättigad till avdrag som nu sagts. Förvärvsavdraget är vid taxering till såväl kommunal som statlig inkomstskatt begränsat till högst 300 kronor; om den gifta kvinnan har hemmavarande barn, för vilket rätt till allmänt barnbidrag förelegat, må dock avdrag vid statsbeskattningen medgivas med högst 1 000 kronor. Avdrag kan härjämte medgivas gift man vid taxering till statlig inkomstskatt. Sistnämnda avdrag, som uppgår till 300 kronor, tillkommer gift man, som haft inkomst av jordbruksfastighet eller rörelse och vars hustru utfört arbete i förvärvskällan till ett värde av minst 300 kronor. Detta avdrag vid s. k. faktisk sambeskattnings har icke någon motsvarighet vid den kommunala taxeringen. De nu återgivna reglerna i fråga om taxering till statlig inkomstskatt tillkom i samband med den av 1952 års riksdag beslutade omläggningen av statsbeskattningen.

Sedan de nu gällande bestämmelserna på ifrågavarande område infördes, har årligen motioner väckts om ändringar i desamma i olika hänseenden. Vid 1954 års riksdags höstsession behandlades frågan i bevillningsutskottets betänkande nr 62. På utskottets hemställan beslöt riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville i lämpligt sammanhang låta verkställa en översyn av reglerna om förvärvsavdraget samt att så snart förutsättningar därför föreläge för riksdagen framlägga det förslag i ämnet som därav kunde föranledas.

Frågan har vidare i anledning av väckta motioner behandlats vid 1955

års riksdag i bevillningsutskottets betänkande nr 47. Utskottet avstyrkte ifrågavarande motioner.

Statsskatterevisjonen har i enlighet med utfärdade direktiv inte behandlat sambeskattningsfrågor. I den nu föreliggande propositionen uttalar departementschefen bl. a., att sambeskattningsfrågorna berörde alltför vidsträckta problemställningar för att kunna behandlas i förevarande sammanhang. Departementschefen hade emellertid för avsikt att, sedan den pågående översynen av de kommunala ortsavdragen slutförts, till omprövning upptaga frågan om den lämpliga utformningen av förvärvsavdraget för gift kvinna.

I några av de föreliggande motionerna har emellertid yrkats omedelbar höjning eller utvidgning av förvärvsavdraget. Sålunda yrkas i de likalydande motionerna I: 294 (av fru Gärde Widemar och fru Hamrin-Thorell) och II: 242 (av fröken Elmén och herr Wedén) en höjning av förvärvsavdraget vid såväl statlig som kommunal taxering till 1 000 kronor. Vidare yrkas, att den som haft hemmavarande barnbidragsberättigat barn därutöver skall medges ytterligare avdrag med hälften av inkomsten, dock högst tillhoppa 3 000 kronor. I de likalydande motionerna I: 443 (av herrar Ebbe Ohlsson och Magnusson) och II: 572 (av herr Agerberg m. fl.) yrkas, att förvärvsavdrag skall få åtnjutas av gift kvinna som själv driver jordbruk samt att det avdrag å 300 kronor som vid statlig taxering tillkommer gift man, vars hustru biträder i jordbruk eller rörelse, skall utsträckas att gälla även vid kommunal taxering.

Vidare hemställes i de likalydande motionerna I: 293 (av herr Ohlon m. fl.) och II: 224 (av herr Ohlin m. fl.) om skyndsamt utredning och förslag rörande höjning av förvärvsavdraget. Motsvarande yrkande återfinnes även i de likalydande motionerna I: 535 (av herr Birke m. fl.) och II: 683 (av herr Hjalmarson m. fl.).

Utskottet delar departementschefens uppfattning att den nu pågående utredningen rörande de kommunala ortsavdragen bör slutföras, innan reglerna om gift kvinnas förvärvsavdrag görs till föremål för omprövning. De i motionerna föreliggande yrkandena om höjning och utvidgning av förvärvsavdraget kan förutsättas bli behandlade vid den översyn av ifrågavarande avdragsregler, som i anledning av 1954 års riksdags beslut kommer att ske. Med hänsyn till vad i denna fråga förevarit finner utskottet ej heller anledning förorda ny skrivelse till Kungl. Maj:t i ämnet. Utskottet avstyrker sålunda de föreliggande motionerna i nu avsedda delar.

Utskottet har vidare att taga ställning till yrkandet i de likalydande motionerna I: 537 (av herr Ohlon m. fl.) och II: 682 (av herr Ohlin m. fl.) rörande skrivelse till Kungl. Maj:t med uttalande, att behov föreligger av en *samlad översyn genom en parlamentariskt sammansatt utredning* med uppgift att framlägga en plan för fullföljande av årets skattereduktion

genom successiva skattelättnader de närmaste åren, och att denna utredning arbetar så snabbt, att en proposition kan föreläggas nästa års riksdag.

Av den tidigare framställningen framgår, att utredningar rörande de reformer i fråga om den direkta beskattningen som under den närmaste tiden påkallar sin lösning antingen redan pågår eller ock ställts i utsikt. På grund härav och då utskottet ej finner behov av någon samlad översyn vara för handen, avstyrker utskottet de föreliggande motionerna i denna del.

Utskottet övergår härefter till att behandla yrkandet i de likalydande motionerna I: 535 (av herr Birke m. fl.) och II: 683 (av herr Hjalmarson m. fl.) om utredning och förslag rörande en *indexreglering av dels ortsavdragen, dels ock skatteskalornas skiktintervaller för den beskattningsbara inkomsten*.

Utskottet erinrar härutinnan till en början om att motionsyrkanden av liknande innehåll som det nu framställda väcktes *dels* vid 1947 års riksdag i de likalydande motionerna I: 196 av herr Bondeson och II: 300 av herr Stattin m. fl. *dels ock* vid 1952 års riksdag i de i anledning av proposition nr 213 väckta likalydande motionerna I: 288 av herr Ohlon m. fl. och II: 385 av herr Ohlin m. fl. I sina av riksdagen godkända betänkanden (nr 47 år 1947 och nr 50 år 1952) avstyrkte utskottet framställda yrkanden om utredning rörande möjligheterna att motverka sådana förändringar i skattetrycket, som orsakades av inträffade penningvärdeförändringar.

Enligt utskottets uppfattning vore det i och för sig en reform av stort värde, om sådana förskjutningar i skattebelastningen mellan olika kategorier skattskyldiga, som inträffade förändringar av penningvärdet automatiskt medför, kunde förebyggas. Här möter emellertid avsevärda praktiska svårigheter, främst på grund av källskattesystemet. De grunder efter vilka det preliminära skatteuttaget skall ske måste bestämmas i så god tid före ingången av det aktuella beskattningsåret att källskattetabeller hinner färdigställas och distribueras före årets början. Att låta prisutvecklingen under inkomståret bli bestämmande och därefter verkställa omräkningar av preliminärskatten skulle, såsom motionärerna själva påpekat, medföra avsevärda praktiska olägenheter. En dylik ordning skulle enligt utskottets uppfattning innebära en så väsentlig reduktion av källskattesystemets fördelar att den ej bör ifrågakomma. Väljer man en annan tidsgräns och låter priskurvans läge exempelvis den 1 juli året före inkomståret bli avgörande för ortsavdrag och skiktintervaller och därmed för uttaget av preliminär skatt under inkomståret, kommer vinsten av ett system med automatisk reglering att bli mindre framträdande. Det synes då icke medföra större olägenhet att i stället låta en ännu något tidigare tidpunkt bli avgörande, varvid regleringar vid föreliggande behov kan ske genom riksdagens beslut från fall till fall. På grund härav och då de ifrågasatta föreskrifterna onekligen skulle ytterligare komplicera beskattningsreglerna

och försvåra budgetberäkningarna hemställer utskottet om avslag på motionerna i denna del.

Utskottet har slutligen att beakta yrkandet i de likalydande motionerna I: 535 (av herr Birke m. fl.) och II: 683 (av herr Hjalmarson m. fl.) att riksdagen måtte uttala, att *statsbidragen till kommuner bör utformas så att kommunernas intresse av sparsamhet i förvaltningen i största möjliga utsträckning främjas* ävensom att övriga åtgärder bör vidtagas, vilka kan vara ägnade att nedbringa kommunernas utdebiteringsbehov.

Utskottet erinrar om att frågor rörande statsbidrag till kommuner och dessa bidrags utformning för närvarande är föremål för behandling i flera olika kommittéer. Redan med hänsyn härtill finner utskottet sig ej böra närmare ingå på de av motionärerna berörda spörsmålen, till vilka det för övrigt icke i första hand torde ankomma på bevillningsutskottet att taga ställning. Utskottet avstyrker därför motionerna i nu förevarande hänseende.

Utskottets hemställan

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 88 och med avslag å dels de likalydande motionerna I: 535 av herr Birke m. fl. och II: 683 av herr Hjalmarson m. fl., i vad motionerna avser ändring av 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, dels ock motionen II: 680 av herr Sjölin, antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om ändrad lydelse av 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt;

B) att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 21 av fru Wallentheim m. fl. och II: 28 av fru Eriksson i Stockholm m. fl.,

2) de likalydande motionerna I: 295 av fru Gärde Widemar m. fl. och II: 244 av herr Gustafson i Göteborg m. fl.,

3) de likalydande motionerna I: 301 av fröken Ranmark m. fl. och II: 230 av fru Eriksson i Stockholm,

4) de likalydande motionerna I: 446 av fröken Andersson och II: 573 av herr Cassel,

5) de likalydande motionerna I: 293 av herr Ohlon m. fl. och II: 224 av herr Ohlin m. fl., i vad motionerna behandlas i detta betänkande,

6) de likalydande motionerna I: 294 av fru Gärde Widemar och fru Hamrin-Thorell samt II: 242 av fröken Elmén och herr Wedén,

7) de likalydande motionerna I: 443 av herrar Ebbe Ohlsson och Magnusson samt II: 572 av herr Agerberg m. fl.,

8) de likalydande motionerna I: 535 av herr Birke m. fl. och II: 683 av herr Hjalmarson m. fl., i vad motionerna ej behandlas under A),

9) de likalydande motionerna I: 536 av herrar Öhman och Norling samt II: 681 av herr Hagberg m. fl. ävensom

10) de likalydande motionerna I: 537 av herr Ohlon m. fl. och II: 682 av herr Ohlin m. fl.,

mätte, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 26 april 1956

På bevillningsutskottets vägnar:

FILIP KRISTENSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Heüman, Gustaf Elofsson, Eriksson, Söderquist, Kronstrand, Hagberg, Oscar Carlsson, Bengtson och Falk; samt

från andra kammaren: herrar Kristensson i Osby, Nilsson i Svalöv, Sjölin, Brandt, Kärrlander, Henriksson, Jansson i Aspeboda, Anderson i Sundsvall, Asp och Andersson i Essvik.

Reservationer:

1) av herrar *Hagberg* och *Nilsson* i Svalöv, vilka anfört följande:

Skattesänkningens omfattning

De av Kungl. Maj:t i proposition nr 88 föreslagna skatteskalorna beräknas medföra en inkomstminskning för staten av 375 milj. kr. för helt budgetår. I de likalydande motionerna I: 535 av herr Birke m. fl. och II: 683 av herr Hjalmarson m. fl. förordas skatteskalor, som genomgående upp- tar väsentligt lägre skattesatser än de i propositionen föreslagna och som skulle medföra ett sammanlagt skattebortfall på ca 825 milj. kr. för helt år räknat.

Motionärerna erinrar om att statsbudgeten för 1956/57 i väsentlig omfattning är överbalanserad. I betydande grad är överskottet visserligen endast en återspeglning av en inkomstutveckling som till viss del beror på

penningvärdets fall. Bl. a. på grund härav är i och för sig viss försiktighet av nöden vid bedömande av det utrymme för skattesänkningar som överbalanseringen erbjuder. I den mån det statliga budgetöverskottet kan betraktas som ett reellt tvångssparande måste det dock utan risker för penningvärdet kunna utnyttjas för åtgärder som uppenbarligen leder till ett ökat frivilligt sparande. Genom sparfrämjande åtgärder, vilka utformas så att de ger ett större frivilligt sparande än det tvångssparande som tages i anspråk, kommer motståndskraften mot prisstegringstendenser att *stärkas*.

Motionärerna framhåller vidare, att högerpartiet lagt fram förslag till högst betydande utgiftsminskningar för att på så sätt få underlag för en bestående skattesänkning. Om man sålunda begränsar möjligheterna till offentlig efterfrågan, har man genom en skattesänkning inte vidtagit någon åtgärd, som är ägnad att öka den *samlade* efterfrågan. Från samhällsekonomiska synpunkter kan därför inga avgörande skäl anföras mot högerpartiets skattesänkingsförslag.

Vi delar motionärernas uppfattning att en väsentligt större skattesänkning än den av Kungl. Maj:t föreslagna bör genomföras. Vi betraktar det som en psykologisk nödvändighet att den långa period av skatteskärpningar — såväl av riksdagen beslutade som automatiskt uppkommande — äntligen brytes, och detta på ett sådant sätt att människorna verkligen får klart för sig att en ny skattepolitik inledes. Härigenom skapar man förutsättningar såväl för ökad produktion genom ökade arbetsinsatser som för ett växande frivilligt sparande. Särskilt om man kombinerar en dylik betydande skattesänkning med sparfrämjande åtgärder, får man ett säkrare skydd för penningvärdet än något tvångssparande kan erbjuda.

Skatteskalorna

Såsom framhållits i motionerna I: 535 och II: 683 kan allvarliga erinringar göras mot de i propositionen föreslagna skatteskalorna. Stegringen i skattesatsen vid övergång från ett progressionsskikt till ett annat är ytterst ojämn med en anmärkningsvärd skärpning i förhållande till nu gällande skalor vid övergången från det proportionella botten-skiktet till närmast högre skikt. Progressiviteten i beskattningen skulle vid ett antagande av dessa skalor ej oväsentligt skärpas. Ävenledes skulle en vidgning av tudelningsprincipens tillämpningsområde starkt försvåras. Detsamma skulle gälla möjligheterna till en breddning av det proportionella botten-skiktet.

De av motionärerna föreslagna skatteskalorna äger i de nämnda avseendena obestriddliga fördelar. Särskilt värdefullt finner vi förslaget vara i det avseendet att det i så hög grad skulle mildra den enligt vår mening orimligt hårda progressionen för gifta skattskyldiga i skikten närmast över botten-skiktet. Härigenom skulle även vinnas att den övre gränsen för sambeskattning enligt tudelningsprincipen skulle höjas från ca 16 000 till ca 23 000

kronor i familjeinkomst. Att skattesänkningen blir förhållandevis större för äkta makar än för ensamstående finner vi motiverat.

Vi förordar sålunda de i motionerna I: 535 och II: 683 föreslagna skatterna.

Beskattningen av ogift skattskyldig med barn

I de likalydande motionerna I: 535 och II: 683 hemställas bl. a., att ogift skattskyldig (liksom änking, änka och frånskild) med hemmavarande barn, som stått under hans vårdnad och för vilket rätt till allmänt barnbidrag förelegat, skall beskattas enligt den för gift skattskyldig gällande skatteskalen. Vi delar motionärernas uppfattning att den ekonomiska situationen för här berörda skattskyldiga, särskilt de ensamstående mödrarna, ofta är mycket bekymmersam och att skatteförmågan för dem icke kan sägas vara större än för t. ex. gift skattskyldig utan barn. För den skull förordar vi bifall till motionerna i vad här är fråga.

Barnavdragen

I de inbördes likalydande motionerna I: 293 av herr Ohlon m. fl. och II: 224 av herr Ohlin m. fl. samt I: 535 av herr Birke m. fl. och II: 683 av herr Hjalmarson m. fl. hemställs om skyndsamt utredning och förslag rörande återinförande av barnavdrag vid beskattningen. I de vid riksdagens början väckta likalydande motionerna I: 446 av fröken Andersson och II: 573 av herr Cassel hemställs vidare, att skattskyldig som försörjer barn för vilket allmänt barnbidrag utgår skall erhålla ett med 1 000 kronor för varje sådant barn förhöjt ortsavdrag.

Vi delar motionärernas uppfattning att ett system med barnavdrag ofrånkomligt hör samman med en beskattning som bygger på skatteförmågeprincipen. Att såsom i motionerna I: 446 och II: 573 yrkats redan vid innevarande års riksdag fatta beslut i detta avseende kan vi dock icke tillstyrka. Dels finns det nämligen ett flertal härmed sammanhängande frågor som måste utredas innan avgörande kan träffas, dels förefinnes enligt vår mening för närvarande icke de ekonomiska förutsättningarna för ett sådant beslut. Det kan här också framhållas att de av oss ovan förordade skatterna skulle ge barnfamiljerna en skattelättnad som sammanlagt motsvarar 325 milj. kr. för helt år. Vi förordar därför att en utredning igångsättes och att förslag om ett återinförande av barnavdragen förelägges riksdagen så snart de ekonomiska förutsättningarna härför föreligger.

Förvärvsavdraget

I de likalydande motionerna I: 293 och II: 224 samt de likalydande motionerna I: 535 och II: 683 hemställs om skyndsamt utredning och förslag rörande höjning av förvärvsavdraget för gift kvinna. I likhet med motio-

närerna anser vi en höjning av förvärvsavdraget, särskilt vad gäller gift kvinna med minderåriga barn, väl motiverad. Likaledes finner vi det angeläget att bestämmelserna vid kommunalbeskattningen bringas i bättre överensstämmelse med vad som gäller vid statsbeskattningen. Såsom motionärerna framhållit bör förslag i detta avseende emellertid föregås av en utredning. Vi tillstyrker bifall till motionerna i vad här är fråga.

I de likalydande motionerna I: 443 och II: 572 har föreslagits utvidgning av reglerna om förvärvsavdrag i syfte att uppnå större likformighet. Sålunda bör förvärvsavdrag få åtnjutas även av gift kvinna, som driver jordbruk. Vidare bör avdrag å 300 kronor medges såväl vid kommunal som vid statlig taxering i de fall, då hustrun biträder sin make i rörelse eller i jordbruk. Dessa ändringar anser vi redan nu böra genomföras.

Förhindrande av automatisk skatteskärpning

Såsom framhålles i de likalydande motionerna I: 535 och II: 683 medför penningvärdeförsämringen en automatisk skatteskärpning. Vill man förhindra en sådan utan att varje år, då en inte alltför obetydlig penningvärdeförsämring ägt rum, tvinga riksdagen att ompröva gällande skattebestämmelser, måste en indexreglering genomföras, avseende såväl ortsavdrag som progressionsskikt i skatteskalorna. I nämnda motioner har hemställts, att Kungl. Maj:t måtte efter härom företagen utredning för 1957 års riksdag framlägga förslag om en sådan indexreglering. Vi biträder detta förslag.

Kommunalskatten

Frågan om en höjning av de kommunala ortsavdragen, så att dessa kommer i bättre överensstämmelse med de vid statsbeskattningen gällande, är för närvarande under utredning. Allmän enighet råder om att en sådan höjning är önskvärd. Såsom framhållits i de likalydande motionerna I: 535 och II: 683 är det emellertid angeläget att en sådan reform åtföljes av medvetna försök att sänka den kommunala utgiftsnivån. Motionärerna hemställer att riksdagen måtte uttala, att statsbidragen till kommunerna bör utformas så, att kommunernas intresse av sparsamhet i förvaltningen i största möjliga utsträckning främjas, ävensom att övriga åtgärder bör vidtagas, vilka kan vara ägnade att nedbringa kommunernas utdebiteringsbehov. Vi delar den uppfattning motionärerna härutinnan givit till känna och förordar bifall till förslaget om ett uttalande av riksdagen.

Med hänsyn till vad vi här anfört hemställer vi,

- A) att riksdagen måtte, med bifall till de likalydande motionerna I: 535 av herr Birke m. fl. och II: 683 av herr Hjalmarson m. fl., i vad motionerna avser ändring av 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, samt med avslag å Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 88 och

motionen II: 680 av herr Sjölin, antaga det vid motionerna I: 535 och II: 683 fogade förslaget till förordning om ändrad lydelse av 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt;

B) att riksdagen måtte

1. med bifall till de likalydande motionerna I: 535 av herr Birke m. fl. och II: 683 av herr Hjalmarson m. fl. ävensom de likalydande motionerna I: 293 av herr Ohlon m. fl. och II: 224 av herr Ohlin m. fl., i vad motionerna avser här förevarande fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte skyndsamt företaga en utredning rörande frågan om ett återinförande av barnavdragen vid beskattningen samt, så snart de ekonomiska förutsättningarna föreligger, för riksdagen framlägga de förslag utredningen kan föranleda;

2. a) med bifall till de likalydande motionerna I: 443 av herrar Ebbe Ohlsson och Magnusson samt II: 572 av herr Agerberg m. fl. för sin del antaga de vid motionerna fogade förslagen *dels* till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) *dels ock* till förordning om ändring i förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt;

b) med bifall till de likalydande motionerna I: 535 av herr Birke m. fl. och II: 683 av herr Hjalmarson m. fl. samt i anledning av de likalydande motionerna I: 293 av herr Ohlon m. fl. och II: 224 av herr Ohlin m. fl., i den del motionerna här behandlas, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte skyndsamt företaga en utredning rörande frågan om en förbättring av förvärvsavdraget för gift kvinna samt för riksdagen framlägga de förslag utredningen kan föranleda;

3. med bifall till de likalydande motionerna I: 535 av herr Birke m. fl. och II: 683 av herr Hjalmarson m. fl., i vad motionerna avser förevarande fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte, efter härom företagen utredning, för 1957 års riksdag framlägga förslag om en indexreglering av dels ortsavdragen och dels skattskalornas skiktintervaller för den beskattningsbara inkomsten;

4. med bifall till de likalydande motionerna I: 535 av herr Birke m. fl. och II: 683 av herr Hjalmarson m. fl., i vad motionerna avser förevarande fråga, uttala, att statsbidragen till kommuner bör utformas så, att kommunernas in-

tresse av sparsamhet i förvaltningen i största möjliga utsträckning främjas, ävensom att övriga åtgärder bör vidtagas, vilka kan vara ägnade att nedbringa kommunernas utdebiteringsbehov.

II) av herrar *Kristensson* i Osby, *Söderquist*, *Kronstrand*, *Sjölin* och *Anderson* i Sundsvall, vilka anfört följande:

1. Om vidgad rätt till ortsavdrag för ogift skattskyldig med hemmavarande barn.

Ensamstående skattskyldig, som har vårdnad om barn, har enligt de regler som för närvarande gäller i fråga om den statliga inkomstbeskattningen, endast under vissa betingelser rätt till samma ortsavdrag som gift skattskyldig. Denna rätt inträder ifall vederbörande haft husföreståndarinna hos sig anställd under beskattningsåret och barnets ålder icke överstigit 16 år. För de fall den ensamstående med barn *inte* haft husföreståndarinna anställd, minskas ortsavdraget med en fjärdedel till ett belopp, som motsvarar en och en halv gång det för ensamstående utan barn gällande. T. ex.: för gift skattskyldig liksom för ensamstående med barn och husföreståndarinna är ortsavdraget i ortsgrupp V 4 000 kronor, för ensamstående med barn men utan husföreståndarinna 3 000 kronor och för ensamstående i övrigt 2 000 kronor.

Vid den kommunala inkomstbeskattningen gäller liknande bestämmelser ehuru med den viktiga skillnaden att ensamstående, som haft vårdnad om barn men som *icke* haft husföreståndarinna, *inte* har rätt till större ortsavdrag än ensamstående utan barn.

Som framgår av här lämnade redogörelse är ensamstående, som har vårdnad om barn men *inte* haft s. k. husföreståndarinna anställd, ogynnsamt behandlad i jämförelse med gift skattskyldig. Förhållandet har uppmärksamrats i ett flertal motioner, I: 21 av fru Wallentheim m. fl. och II: 28 av fru Eriksson i Stockholm m. fl. samt I: 295 av fru Gärde Widemar m. fl. och II: 244 av herr Gustafson i Göteborg m. fl.

Det har i motionerna bl. a. framhållits, att det knappast torde vara tidsenligt att göra den mera gynnsamma behandlingen i skattehänseende beroende på om vederbörande haft husföreståndarinna hos sig anställd. Bristen på »husföreståndarinnor» eller hembiträden är allmänt känd. Endast ett relativt fåtal av de ensamstående det här gäller har möjlighet att anställa dylik husföreståndarinna. Härtill kommer följande viktiga omständighet. Den bakomliggande motiveringen till att rätten till det högre ortsavdraget förbundits med villkoret, att den skattskyldige haft »husföreståndarinna» anställd, är att det högre ortsavdraget skall »kompensera» för kostnaderna för husföreståndarinnan. Bristen på hembiträden har emellertid lett till att den ensamstående modern eller fadern måste för barnens omhändertagande

och hemmets skötsel under deras bortovaro i förvärvsarbete använda sig av kollektiva anordningar av olika slag, daghem, förskolor, städhjälp, måltidsinackorderingar m. m. Deras kostnader är därför i allmänhet av motsvarande omfattning som om de haft husföreståndarinna. De borde därför ha rätt till samma ortsavdrag.

Vi delar motionärernas uppfattning. Vi föreslår att riksdagen beslutar sådan ändring av gällande författningsbestämmelser att ensamstående skattskyldig, som under beskattningsåret haft vårdnaden om barn, skall ha rätt till samma ortsavdrag som gift skattskyldig, vilken levt tillsammans med andra maken. Ändringen bör såsom föreslagits i motionerna I: 295 och II: 244 omfatta taxeringen såväl till statlig som kommunal inkomstskatt.

I sistnämnda motioner har vidare yrkats att sådant förhöjt ortsavdrag skall få åtnjutas t. o. m. det beskattningsår varunder den ensamståendes barn fyllt 18 år. I princip anser vi en uppflyttning av åldersgränsen, som f. n. är 16 år, motiverad med hänsyn till utbildningskostnaderna för barnet. Det synes oss emellertid riktigare att söka lösa denna fråga i ett större sammanhang, varigenom alla skattskyldiga med försörjningsplikt gentemot barn skulle kunna behandlas lika. Vi föreslår således att villkoret för den ensamståendes rätt till samma ortsavdrag som för gift skattskyldig utformas så att vederbörande under beskattningsåret haft hemmavarande barn, för vilket rätt till allmänt barnbidrag förelegat. Vidare anser vi att, såsom föreslagits i motionerna I: 295 och II: 244, även det villkoret bör stadgas, att vederbörande skattskyldig haft förvärvsarbete utanför hemmet.

Inkomstbortfallet för det allmänna till följd av här föreslagen justering torde inte överstiga 10 milj. kr för helt år, varav högst 6 milj. kr för statsverket.

2. Om förhöjning av förvärvsavdraget för förvärvsarbetande gift kvinna.

Gällande regler för äkta makars beskattning fastställdes vid 1952 års riksdag efter förslag av 1949 års skatteutredning. Den lösning sambeskattningsfrågan då erhöll kan inte anses tillfredsställande. Bland annat slopades det tidigare gällande förvärvsavdraget (högst 1 000 kronor) och ersattes med ett enhetligt avdrag om 300 kronor eller till samma belopp som vid den kommunala beskattningen. För kvinnor med barn bestämdes förvärvsavdraget till 10 % av inkomsten, dock högst 1 000 kronor. I kompenserrande syfte vidtogs viss omläggning av skatteskalorna samt höjdes ortsavdragen. Den samlade effekten av dessa ändringar var visserligen att gränsen för den s. k. sambeskattningseffekten vid den statliga inkomstskatten — det inkomstläge där ökning av statsskatt inträder till följd av giftermål — försköts uppåt. Fortfarande kom emellertid såsom framhållits i de likalydande motionerna I: 293 av herr Ohlon m. fl. och II: 224 av herr Ohlin m. fl. sambeskattningen att vara ett problem för ett stort antal skattskyldiga. Förhållandena har sedan dess försämrats.

En del av den förbättring, som 1952 års beslut innebar i fråga om äkta makars beskattning, har »tagits tillbaka» genom den penningvärdeförsämring, som inträffat därefter. Vidare bör, såsom också framhållits i nyssnämnda motioner, beaktas att vid den totala inkomstbeskattningen (den statliga jämte den kommunala) inträder en sambeskattnings effekt även i låga inkomstlägen vid vissa inkomstkombinationer. Detta beror på den i detta hänseende bristande samordningen av de kommunala Ortsavdragen för gifta skattskyldiga å ena sidan och ensamstående å den andra.

Vi delar den bl. a. i dessa motioner framförda uppfattningen att man vid beskattningen av äkta makar i alltför ringa utsträckning beaktar de merkostnader, som gifta kvinnor med förvärvsarbete får vidkännas för inkomstens förvärvande. I särskilt hög grad gäller detta sådana fall, där familjen har minderåriga barn. En höjning av förvärvsavdraget framstår därför som synnerligen motiverad.

Riksdagen har med bifall till då väckta motioner år 1954 uttalat sig för en översyn av förvärvsavdraget och i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställt härom. Någon sådan översyn har dock inte kommit till stånd och enligt de planer finansministern gett till känna i proposition nr 88 skulle frågan skjutas ytterligare på framtiden.

I de likalydande motionerna I: 294 av fru Gärde Widemar och fru Hamrin-Thorell och II: 242 av fröken Elmén och herr Wedén har föreslagits en omedelbar förhöjning av förvärvsavdraget. Motionärernas förslag innebär i huvudsak att avdraget för förvärvsarbetande gift kvinna utan minderårigt barn fastställs till högst 1 000 kronor och för sådana kvinnor med minderårigt barn till ytterligare 50 procent av inkomsten, dock högst 3 000 kronor. Justeringarna skulle gälla såväl den statliga som kommunala beskattningen.

Med hänsyn till det nuvarande otillfredsställande tillståndet och i betraktande av den jämförelsevis långa tid en reform på detta område förhalats och enligt departementschefens planer skulle ytterligare förskjutas, anser vi det väl motiverat, att en viss höjning av förvärvsavdragen beslutas i år. En sådan höjning skulle vara av provisorisk karaktär i avvaktan på den mera stadigvarande förbättring, varom utredning bör omedelbart påbörjas, så att förslag härom kan snarast föreläggas riksdagen.

Med hänsyn till höjningens provisoriska karaktär anser vi den böra för dagen begränsas till belopp som något understiger de, som föreslagits i nyssnämnda motioner. Vi föreslår att med bibehållande av nuvarande konstruktion i princip förvärvsavdraget vid taxering till såväl kommunal som statlig inkomstskatt höjes från nuvarande högst 300 kronor till högst 500 kronor; om den gifta kvinnan har barn, för vilket rätt till allmänt barnbidrag föreläggas, bör avdraget vid den statliga beskattningen höjas till belopp som motsvarar ytterligare 20 procent av inkomsten, dock högst 2 000 kronor (för närvarande gäller 10 procent av inkomsten, högst 1 000 kronor). I analogi med nuvarande regler bör avdraget vid den statliga beskattningen

för gift man, som haft inkomst av jordbruksfastighet eller rörelse och vars hustru där utfört arbete, bestämmas till 500 kr, om värdet av hustruns arbete uppskattas till minst 500 kronor. Inkomstbortfallet genom dessa förhöjningar kan uppskattas till något under 50 milj. kr för helt år för statsverket och till ca 15 milj. kr för kommunerna.

Såsom vi framhållit ovan bör frågan om en ytterligare förbättring av förvärvsavdraget för framtiden göras till föremål för omedelbar utredning. I detta sammanhang bör man även söka lösa frågan om att till den kommunala beskattningen utsträcka den rätt, som för närvarande vid den statliga beskattningen tillkommer gift man, vars hustru biträtt honom i hans jordbruk eller rörelse. Likaså bör denna utredning pröva frågan om rätt till förvärvsavdrag för gift kvinna med inkomst av jordbruk, som hon själv bedrivit, i samma omfattning som nu gäller i det fall att hon har inkomst av rörelse eller eget arbete. I här nämnda hänseenden yrkar vi alltså bifall till de likalydande motionerna I: 293 av herr Ohlon m. fl. och II: 224 av herr Ohlin m. fl. samt I: 535 av herr Birke m. fl. och II: 683 av herr Hjalmarson m. fl. Med vårt yrkande är också de likalydande motionerna I: 443 av herrar Ebbe Ohlsson och Magnusson och II: 572 av herr Agerberg m. fl. besvarade.

3. Om införande av barnavdrag vid beskattningen i syfte att nå ökad rättvisa vid avvägningen av beskattningen mellan barnfamiljer och övriga.

Det svenska skattesystemet bygger på principen om »skatt efter förmåga». I ett viktigt avseende innebär emellertid de svenska skattereglerna ett väsentligt avsteg från denna princip, nämligen i fråga om barnfamiljernas beskattning. Såsom framhållits i de likalydande motionerna I: 293 och II: 224, tas nämligen i vårt land — med bortseende från det högre ortsavdraget och den mindre progressiva skatteskalen för gifta samt vissa andra undantag av i detta sammanhang mindre betydelse — vid beskattningen ingen hänsyn till en familjs barnförsörjningskostnader och den nedsättning i skatteförmågan som härigenom inträder. Starka skäl kan därför anföras för en sådan förändring av beskattningsreglerna att principen om skatt efter bärkraft kommer till sin rätt också när det gäller barnfamiljerna. Detta skulle kunna ske genom införande av barnavdrag vid beskattningen. Genom barnavdrag vid beskattningen åstadkommes nämligen en mera rättvis avvägning av skattebördan mellan barnfamiljer och övriga skattskyldiga, en avvägning som sker inom varje inkomstklass för sig.

En viss oklarhet råder i vad mån de allmänna barnbidragen, som infördes som en ersättning för de tidigare gällande barnavdragen, skall anses utgöra en integrerande del av beskattningen. Den uppfattningen har emellertid alltmera vunnit överhand och synes också prägla familjeutredningens resonemang, att barnbidragen närmast bör betraktas som ett socialpolitiskt instrument och inte som ett led i skattedifferentieringen, även om det skatte-

fria barnbidraget naturligtvis får inräknas i den inkomst varpå — vid sidan av hänsyn till barnförsörjningsbördan — en bedömning av skattekraften grundas. Det kan därför inte betraktas som någon dubbling, om man vid sidan av de allmänna barnbidragen har ett skattesystem med barnavdrag. En sådan kombination hör tvärtom till regeln i de länder där kontanta barnbidrag utgår. Vi vill ytterligare framhålla, att enligt vår uppfattning bör, såsom riksdagen uttalat sig för, en förstärkning av det allmänna barnbidraget ske nästa år. Den familjestödjande politiken borde alltså — förutom genom upprustning på andra familjesociala områden — få formen av en lämplig kombination av barnavdrag vid beskattningen och förhöjning av barnbidraget.

En skyndsamt utredning bör komma till stånd i syfte att pröva frågan om införande av barnavdrag vid beskattningen. Härvid bör också övervägas möjligheten att bestämma åldersgränsen för barnet till 18 år. Avdraget bör gälla såväl vid den statliga som den kommunala beskattningen. Vi föreslår i enlighet med yrkandet i de likalydande motionerna I: 293 av herr Ohlon m. fl. och II: 224 av herr Ohlin m. fl. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär sådan utredning. Härmed är även det i de likalydande motionerna I: 535 av herr Birke m. fl. och II: 683 av herr Hjalmarson m. fl. framförda yrkandet om utredning om barnavdrag i sak tillgodosett.

4. Om möjligheterna att motverka sådana förändringar i skattetrycket, som orsakats av inträffade penningvärdeförsämringar.

I de likalydande motionerna I: 535 av herr Birke m. fl. och II: 683 av herr Hjalmarson m. fl. har yrkats utredning och förslag rörande en indexreglering av dels ortsavdragen, dels skatteskalornas skiktintervaller för den beskattningsbara inkomsten.

Yrkande i sådan riktning har förut framförts inom riksdagen, bl. a. genom motionerna I: 288 av herr Ohlon m. fl. och II: 385 av herr Ohlin m. fl. vid 1952 års riksdag. Vi anser den uppfattning som här kommit till uttryck i princip vara riktig. Även om invändningar av huvudsakligen teknisk art kan resas mot tanken bör dock enligt vår mening möjligheterna att motverka den skärpning av det reella skattetrycket, som åtföljer en penningvärdeförsämring, närmare prövas. Vi tillstyrker alltså det i de likalydande motionerna I: 535 och II: 683 framförda utredningsyrkandet.

5. Om en parlamentarisk utredning med uppgift att framlägga en plan för fullföljande av årets skattereduktion genom successiva skattelättnader de närmaste åren.

Det reella skattetrycket har under efterkrigsåren kraftigt skärpts genom inflationen. I särskilt hög grad har denna skatteskrärpning drabbat skattskyldiga med mindre inkomster. Utvecklingen har upprepade gånger på-

talats från vårt håll. Vi har därvid understrukit det angelägna att söka reducera den snedbelastning av skattetrycket till de mindre inkomsttagarnas nackdel, som inflationen medfört. Förslag i sådan riktning har sedan utarbetats av 1955 års statsskatterevisión, där företrädarna för tre av de där representerade politiska meningsriktningarna enades om en kompromiss i fråga om en ny skatteskala. Det av finansministern i proposition nr 88 framlagda förslaget till nya skatteskolor överensstämmer helt med det s. k. mellanalternativet i statsskatterevisiónens förslag.

Vi kan för vår del ansluta oss till det förslag till nya skatteskolor, som nu lagts fram. Frågan om en eventuell ändring av relationen mellan ensamstående och äkta makars beskattning bör prövas i annat här nedan nämnt sammanhang. En annan fråga gäller *omfattningen* av den sänkning av den statliga inkomstskatten, som i år kan anses möjlig att genomföra. I detta hänseende anser vi att departementschefens förslag är otillräckligt. Denna fråga kommer emellertid att prövas i samband med uttagningsprocentens fastställande. Vi kommer då att framföra vårt yrkande beträffande skattesänkningens omfattning.

Såsom framhållits i de likalydande motionerna I: 537 av herr Ohlon m. fl. och II: 682 av herr Ohlin m. fl. bör de sänkningar av inkomstbeskattningen, som är möjliga att besluta i år, endast ses som ett steg på vägen mot en rimligare beskattning. Ett flertal angelägna skattesänkingsuppgifter förestår. Några av dessa är föremål för utredningar av huvudsakligen teknisk karaktär. Andra sådana bör enligt de förslag vi ställt ytterligare tillkomma. Det är emellertid dessutom angeläget att på grundval av gjorda uppskattningar av det framtida utrymmet för skattesänkningar uppgöra en plan och lämplig turordning för dessa. En sådan uppskattning bör självfallet även ta hänsyn till behovet av reformer på det sociala och kulturella området. Ett utredningsarbete av här angiven karaktär synes naturligtast ankomma på en allsidigt sammansatt parlamentarisk kommitté. Vi biträder därför det i de nyssnämnda motionerna framförda yrkandet om verkställandet av en samlad översyn genom en parlamentariskt sammansatt utredning med uppgift att framlägga en plan för fullföljande av årets skattereduktion genom successiva skattelättnader de närmaste åren. Utredningen, som givetvis bör arbeta i nära kontakt med de särskilda utredningar som redan är tillsatta eller som skulle tillkomma i de berörda beskattningsfrågorna, bör kunna arbeta så snabbt att delförslag kan föreläggas nästa års riksdag.

Med hänvisning till vad vi ovan under de olika rubrikerna anfört, hemställer vi,

A) att riksdagen — — — (= utskottet s. 29 rad 18 — rad 26 uppifrån) — — — statlig inkomstskatt;

B) att riksdagen måtte

1. a) med anledning av de likalydande motionerna I: 21

av fru Wallentheim m. fl. och II: 28 av fru Eriksson i Stockholm m. fl. ävensom de likalydande motionerna I: 295 av fru Gärde Widemar m. fl. och II: 244 av herr Gustafson i Göteborg m. fl.

dels för sin del antaga följande

Förslag

till

*lag om ändrad lydelse av 48 § 2 mom. samt anvisningarna till
48 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).*

Härigenom förordnas, att 48 § 2 mom. samt anvisningarna till 48 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

48 §.

2 mom. Skattskyldig fysisk — — — nedan sägs.

Skattskyldig, som — — — 2 000 kronor.

Skattskyldig, som under beskattningsåret haft husföreståndarinna hos sig anställd eller haft förvärvsarbete utom hemmet, äger, därest han varit ogift (varmed jämställes änklings, änka eller frånskild) och haft hemmavarande barn för vilket rätt till allmänt barnbidrag förelegat, att åtnjuta kommunalt ortsavdrag med belopp som i föregående stycke sägs.

Annan skattskyldig — — — 1 400 kronor.

Anvisningar

till 48 §.

Vad i denna paragraf stadgas om person, som varit här i riket bosatt, skall på grund av föreskriften i 68 § tillämpas även å person, som här i riket stadigvarande vistats. Frågan om en person varit gift eller om en gift person levt tillsammans med sin make, liksom ock frågan huruvida skattskyldig haft barn eller icke bedömes med ledning av föreskrifterna i 65 §. Rätt till allmänt barnbidrag anses föreligga från och med den dag barnet fötts eller rätten eljest inträtt till och med den dag barnet fyllt 16 år eller rätten eljest upphört. Med barn avses jämväl styvbarn ävensom adopterat barn. Avgörande för frågan, huruvida skattskyldig haft husföreståndarinna eller förvärvsarbete utom hemmet, är det förhållande, som rått under större delen av beskattningsåret.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1957; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1957 års taxering samt i fråga om efter-taxering för år 1957 eller tidigare år.

dels antaga följande

Förslag

till

*förordning angående ändrad lydelse av 8 § 1 mom. förordningen
den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt.*

Härigenom förordnas, att 8 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

8 §.

1 mom. Skattskyldig fysisk — — — mom. kommunalskattelagen.

Skattskyldig, som — — — 4 000 kronor.

Skattskyldig, som under beskattningsåret haft husföreståndarinna hos sig anställd eller haft förvärvsarbete utom hemmet, äger, därest han varit ogift (varmed i denna paragraf jämställs änklings, änka eller frånskild) och haft hemmavarande barn för vilket rätt till allmänt barnbidrag föreläggat, att åtnjuta statligt ortsavdrag med belopp som i föregående stycke sägs.

Gift skattskyldig, — — — om barnet.

Annan skattskyldig — — — 2 000 kronor.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1957; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1957 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1957 eller tidigare år.

dels ock för sin del antaga följande

Förslag

till

*förordning angående ändrad lydelse av 4 § 2 mom. uppborðsförordningen
den 5 juni 1953 (nr 272).*

Härigenom förordnas, att 4 § 2 mom. uppborðsförordningen den 5 juni 1953 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

4 §.

2 mom. I skatttabellerna — — — utan barn).

Gift, med — — — av skattskyldiga.

Gift, med — — — 2) avses.

Ogift skattskyldig, som har husföreståndarinna hos sig anställd eller förvärvsarbete utom hemmet, skall, om han har hemmavarande barn för vilket

rätt till allmänt barnbidrag föreligger, likställas med gift manlig inkomstagare som under 2) avses.

Under 3) — — — av skattskyldiga.

Med ogift — — — eller hemskild.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1957 och skall dessförinnan tillämpas såvitt angår upprättandet av skattetabeller för inkomståret 1957.

b) med bifall till de likalydande motionerna I: 293 av herr Ohlon m. fl. och II: 224 av herr Ohlin m. fl. ävensom de likalydande motionerna I: 535 av herr Birke m. fl. och II: 683 av herr Hjalmarson m. fl., i vad motionerna avser här förevarande fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning om införande av barnavdrag vid beskattningen i syfte att nå ökad rättvisa vid avvägningen av beskattningen mellan barnfamiljer och övriga;

2. a) med anledning av de likalydande motionerna I: 294 av fru Gärde Widemar och fru Hamrin-Thorell och II: 242 av fröken Elmén och herr Wedén

dels för sin del antaga följande

Förslag

till

*lag om ändrad lydelse av 46 § 3 mom. kommunalskattelagen
den 28 september 1928 (nr 370).*

Härigenom förordnas, att 46 § 3 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

46 §.

3 mom. Har gift kvinna, som levt tillsammans med sin man och under större delen av beskattningsåret varit här i riket bosatt, under året haft inkomst av rörelse eller av eget arbete, må hon, om och i den mån sådan hennes inkomst därtill förslår, i hemortskommunen åtnjuta avdrag med 500 kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1957; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1957 års taxering samt i fråga om efter-taxering för år 1957 eller tidigare år.

dels ock antaga följande

Förslag

till

förordning angående ändrad lydelse av 4 § 2 mom. förordningen
den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt.

Härigenom förordnas, att 4 § 2 mom. förordningen den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

4 §.

2 mom. Har gift kvinna, som levt tillsammans med sin man och som under större delen av beskattningsåret varit här i riket bosatt, under året haft inkomst av rörelse eller av eget arbete, må hon, om och i den mån sådan hennes inkomst därtill förslår, åtnjuta avdrag med 500 kronor eller, om hon haft hemmavarande barn för vilket rätt till allmänt barnbidrag förelegat, med 500 kronor jämte 20 procent av nämnda inkomst, sammanlagt dock högst med 2 000 kronor.

Har gift man, som levt tillsammans med sin hustru och som under större delen av beskattningsåret varit här i riket bosatt, under året haft inkomst av jordbruksfastighet eller rörelse och har den skattskyldiges hustru utfört arbete i förvärvskällan till ett värde av minst 500 kronor, må mannen, om och i den mån inkomsten i förvärvskällan därtill förslår, åtnjuta avdrag med 500 kronor.

Avdrag enligt detta moment må icke för makarna tillsammans överstiga 500 kronor eller, om den gifta kvinnan haft hemmavarande barn för vilket rätt till allmänt barnbidrag förelegat, 2 000 kronor.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1957; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1957 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1957 eller tidigare år.

b) med bifall till de likalydande motionerna I: 293 av herr Ohlon m. fl. och II: 224 av herr Ohlin m. fl., i vad motionerna avser här förevarande fråga, samt i anledning av de likalydande motionerna I: 535 av herr Birke m. fl. och II: 683 av herr Hjalmarson m. fl., i den del motionerna här behandlas, ävensom de likalydande motionerna I: 443 av herrar Ebbe Ohlsson och Magnusson och II: 572 av herr Agerberg m. fl. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att frågan om en vidare höjning av förvärvsavdraget i syfte att minska sambeskattningseffekten utredes skyndsamt, så att förslag snarast kan föreläggas riksdagen;

3. med bifall till de likalydande motionerna I: 535 av herr

Birke m. fl. och II: 683 av herr Hjalmarson m. fl., i vad motionerna rör här förevarande fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte, efter härom företagen utredning, för 1957 års riksdag framlägga förslag om en indexreglering av dels ortsavdragen och dels skatteskalornas skiktintervaller för den beskattningsbara inkomsten;

4. med bifall till de likalydande motionerna I: 537 av herr Ohlon m. fl. och II: 682 av herr Ohlin m. fl. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en samlad översyn genom en parlamentariskt sammansatt utredning med uppgift att framlägga en plan för fullföljande av årets skattereduktion genom successiva skattelättnader de närmaste åren och att denna utredning arbetar så snabbt att en proposition kan föreläggas nästa års riksdag.